

alfabeto

artikolo

substantivo

adjektivo

*komparativo
kaj
superlativo*

pronomoj

*tabelo de la
korelativaj
vorti*

adverboj

verboj

deklinado

prepozicioj

konjunkcioj

numeraloj

dervivado

afiksoj

kunmetado

*propraj
nomoj*

invito

*Zamenhof al
siaj anoj!*

Esperanto-Ido

**vortaro de lexiko da
Heinz Jacob**

Internaciona Linguo Ido

Ĉiuj rajtoj rezervitaj.

Omna yuri rezervita.

© Copyright 1934

by the author

*Al ĉiu
Esperantisto
ĉi tiu
praktika
manlibro
por studi
la lingvan
evolucion
kaj
progreson
de Esperanto
laŭ
la celo
celata
de
la
majstro
Zamenhof!*

Esperanto-Ido

vortaro de lexiko da

Heinz Jacob

**UNIO POR LA LINGVO
INTERNACIA**

Al ĉiuj pioniroj de la
Lingvo Internacia,
kiuj kunlaboradas kaj
luktas por enkonduki
ĉi tiu instrumento de
kulturo.

Ad omna pioniri di la
Linguo Internaciona,
qui laboradas e luktas
por enduktar ta instru-
mento di kulturo.

STUDU LA VERKON :

Internacia lernolibro por Esperantistoj

ALFABETO
AKCENTO
ARTIKOLO
SUBSTANTIVO
ADJEKTIVO
DEKLINACIO

TABELO DE LA KORE-
LATIVAJ VORTOJ
PRONOMOJ
ADVERBOJ
VERBOJ
NUMERALOJ
SINTAKSO

DERIVADO
AFIKSOJ
KUNMETADO
PROPRAJ NOMOJ
ZAMENHOF AL
ESPERANTISTOJ

Por ĉiujn seriozajn studantojn de la Lingvo Helpa.

Prezo —,50 SFr.; —,50 Mk.; 6d.; 2,50 Frfr., 2,50 Bfr.; —,40 Skr.

Ĉiuj rajtoj rezervitaj

Omna yuri rezervita

Copyright 1934 by the author.

Prezo de la leksikono 1 SFr.; 1 Mk.; 1 sh.; 5 Frfr.;
1 Belga; —,80 Skr.

LINGVO INTERNACIA ESPERANTO

ESPERANTO-IDO

VORTARO KOMPARA DE LA DU
INTERNACIAJ HELPOLINGVOJ,
KUN LA AFIKSOJ, LA TABELO
DE LA KORELATIVAJ VORTOJ E
LA PLENA GRAMATIKO
EL LA FUNDAMENTO

DE

HEINZ JACOB

EKZAMENITA IDO-INSTRUANTO
UNIO POR LA
LINGVO INTERNACIA

LINGUO INTERNACIONA IDO

ESPERANTO-IDO

LEXIKO KOMPARANTA DI
LA DU INTERNACIONA
HELPOLINGUI, KUN LA
AFIXI, LA TABELO DI LA
KORELATIVA VORTI E LA
KOMPLETA GRAMATIKO EK
LA FUNDAMENTO
DA

HEINZ JACOB

DIPLOMIZITA IDO-DOCERO

UNIONO POR LA LINGUO
INTERNACIONA (IDO)

Esperanto-Ido

KELKAJ VORTOJ AL LA UZANTOJ!

Ĉi tiu leksikono enhavas pli ol 3000 vortojn, kiuj diferencas je la du lingvoj artefaritaj Esperanto kaj Ido. Por atingi verkoj plej-eble kompletan, mi ekzamenis ĉiujn vortojn akceptitaj de la Ido-Akademio kaj publikigitaj en ĝia gazeto „Progreso,“ jarserioj 1908 ĝis 1914 kaj 1931 ĝis 1932. Multaj pure fakaj vortoj ne estas enhavata en ĉi tiu libreto.

Mi uzis modernajn Ido-leksikonojn de Couturat, Dyer, Feder, Schneeberger kaj Waltisbühl. La Esperanto-leksikono uzita estas la revizita, dekkvara eldono de „Edinburgh“ 1931, kiu enhavas pli ol 6000 radikojn, la Universala Vortaro kiuj enhavas pli ol 6000 radikojn. Ili entenas ĉiujn radikojn uzitaj de Zahmenhof, la Universala vortaro kun 2600 radikoj kaj ĝiaj kvar Aldonoj, kun 2000 radikoj, krome kelkaj fremdaj de Esperanto, laŭ la regulo 15 de la Fundamento.

Mi tute scias, ke la vortoj de ĉi tiu leksikono en ĉiam havas precize la samajn signifon en ambaŭ lingvoj, ne esprimas la samajn ideojn. Ĝenerale la signifo de la Esperanto-radiko estas multe pli ampleksa, ekzemple „malfortigi“ ne estas prezice „extenuar“; „nomi“ anstataŭ „nomizar, nominar“; ŝajnigi „anstataŭ „fingar, fintar.“ Speciale la aro da la „mal-“, vortoj interesas ĉi-rilate. „maldika“ = „tenua, magra, dina.“ Sed ĉi tiu nepreziceso kaŭzigas de la karaktero de Esperanto, kiu Esperantigis vorto ne uzante internacian radikon. Konsekvence ne estas kulpo de la libro, se la vortoj ne komplete inter-respondas. Kie pluraj vortoj estas indikataj, ĝenerale la sama vorto kiel tiu de Esperanto postiras la aliajn. La diversaj Idaj vortoj ne estas por elekto, sed signifas diversajn ideojn“!

La Esperanto vorto „kuracisto“ traduki ĝas al Idon per „mediko“, krome tiu ĉi ni havas la vorton „kuracisto“, ĉar ne ĉi ni ĉiu „mediko“ estas kuracisto. „Fruktodona“ = „fertila, fruktodonanta“; multaj landoj donas fruktojn, sed ne ĉiuj estas „fertila.“ „Patrujo“ ne estas necese mia „patrio,“ ĉar mia patro povas esti en alia lando, e tamen la lando en kiu naskiĝas estas mia „patrio = patrujo.“

Specialan atentojn je Esperanto meritas grupo da vortoj, kiuj havas aspekton naturan sed signifo farata per ilia artefarita derivado, ekzemple:

KELKA VORTI A LA UZANTI!

Ica lexiko kontenas plu kam 3000 vorti, qui esas diferanta en du artificala lingui Esperanto ed Ido. Por obtenar verko maxime kompleta, me examenis omna vorti adoptita dal Ido-Akademio e publikigita en olua revuo „Progreso“, tomi 1908 til 1914 e 1931 til 1932. Multa pure fakala vorti ne esas kontenata en ica libreto.

Me uzis moderna Ido-lexiki da Couturat, Dyer, Feder, Schneeberger e Waltisbühl. La Esperanto-lexiko uzita esas revizita, dekequaresma edituro di „Edinburgh“ 1931, qua kontenas plu kam 6000 radiki. Oli inkluzas omna radiki uzita da Zamenhof, la Universala Vortaro kun 2600 radiki e lua Aldonoj kun 2000 radiki, pluse ula vorti stranjera en Esperanto, segun la regulo 15 di la Fundamento.

Me savas bone, ke la vorti di ica lexiko ne sempre havas precize la sama signifiko en omna du lingui, ne expresas precize la sama idei. Generale la signifiko di la Esperanto-radiko esas multe plu larja, exemple „malfortigi“ ne esas precize „extenuar“, „nomi“ vice „nomizar, nominar,“ ŝajnigi“ vice „fingar, fintar“. Specale la kolektajo di la „mal-“ vorti esas interesanta tarelate. „maldika“ = „tenua, magra, dina.“ Ma ica neprecizeso originas de la karaktero di Esperanto, qua tradukas nocioni sen adoptar internaciona radiko. Konseque ne esas falio di la libro, se la vorti ne kovras precize la sama idei. Se plura vorti indikesas, generale la sama vorto kam ta di Esperanto mencionesas laste. La diferanta Ido-vorti ne estas por selekto, ma expresas diferanta idei!

La Esperanto-vorto „kuracisto“ tradukesas en Ido per „mediko“, ultre ica ni havas la vorto kuracisto, nam ne singla mediko, esas kuracisto. „Fruktodona“ = „fertila, fruktodonanta“; multa landi esas fruktodonanta, ma ne omna esas fertila. „Patrujo“ ne esas necese mea „patrio,“ nam mea patro povas esar en irga lando e malgre to la lando en qua me naskis esas mea patrio.

Specala atencon en Esperanto meritas grupo de vorti, qui havas aspekto naturala ma signifiko kreita per olia artificala derivivo exemple:

Esperanto	Ido	aspektanta kiel
<i>panero</i>	<i>krumo,</i> <i>panospeco</i>	Panier (Germana) = banero je Ido
<i>fraŭlo</i>	<i>celibulo</i>	Frau, Fräulein (Germana) = siorino, damzelo je Ido
<i>maskulino</i>	<i>naskita homino</i>	masculine = maskulina je Ido
<i>foresto</i>	<i>absenteso</i>	Forst (Germania) forest (Angla), forêt (Franca) = foresto je Ido, sed „arbaro“ je Esperanto

La vortaro klare pruvas, ke estas uzata grupo da Esperantaj vortoj, kiuj posedas la kvalito de la internaciaj Idaj vortoj, precipe je la fak-terminaroj sciencaj, teknikaj, metiaj ktp. „*Malvastigi*“ aŭ „*kuntiri*“ ne estas necese „*kontraktar*“ aŭ „*astriktar*“; „*malplimulto*“ estas pli malfacile lernebla ol la internacia Ida vorto „minoritato“; „*paĉjo*“ estas pli artefarita ol „*papa, patreto*.“ Kaj ĉiu kritikema studanto de ĉi tiu libreto trovos mem multajn kromajn ekzemplojn.

La manko de necesaj vortoj je Esperanto evidentiĝas, kiam ni probas precize traduki Esperanten la jenajn frazojn:

„Prizentar ideo, to esas nek propozar, ne ofrar, nek sakrifikar ol.“

(Prezenti ideon, tiu estas nek proponi, nek oferi, nek oferi ĝin; aŭ ... tiu estas nek proponi, nek proponi, nek oferi ĝin).

*„Il parolis **kom** papo. Il parolis **quale** rurano.“*

(Li parolis estante papo. Li parolis kiel kamparano). (Li parolis estante papo. Li parolis je maniero de kamparano).

Ĉiu tiu frazoj estas simple ne -tradukebla tiom mallonge kaj tiam precize.

Je mia penado kompozi ĉi tiun libreton, mi trovis pli ol 800 vortojn, por kiuj Esperanto ŝajnas ne havi konforman tradukon aŭ radikon. Entenante la teknikan terminaron, la Ido-vortaro enhavas pli ol 10.000 radikojn, kompare 4.600 oficialaj radikoj je Esperanto (Ĉeh-statistiko en „Literura konversacio“).

Esperanto	Ido	aspektanta quale
<i>panero</i>	<i>krumo,</i> <i>panospeco</i>	Panier (Germana) = banero en Ido
<i>fraŭlo</i>	<i>celibulo</i>	Frau, Fräulein (Germana) = siorino, damzelo en Ido
<i>maskulino</i>	<i>naskita homino</i>	masculine = maskulina en Ido
<i>foresto</i>	<i>absenteso</i>	Forst (Germania) forest (Angla), forêt (Franca) = foresto en Ido, sed „arbaro“ en Esperanto

La vortaro klare pruvas, ke uzetas grupo da Esperanto-vorti, qui nule posedas la qualeso dil internaciona Ido-vorti, specale en la faki ciencala, teknikala, mestierala edc. „*Malvastigi*“ o „*kuntiri*“ ne esas necese „*kontraktar*“ o „*astriktar*“; „malplimulto“ esas plu desfacile lernebla kam la internaciona Ida-vorto „minoritato“ ; „*paĉjo*“ esas plu artificiala kam „*papa, patreto*.“ Ed omna kritikoza studianto di ica libreto trovos ipse multa plusa ekzempli.

La manko di necesa vorti en Esperanto divenas evidenta, se ni probas tradukar la yena frazi korekte aden Esperanto:

„*Prizentar ideo, to esas nek propozar, ne ofrar, nek sakrifikar ol.*“

(*Prezenti ideon, tiu estas nek proponi, nek oferi, nek oferi ĝin; aŭ ... tiu estas nek proponi, nek proponi, nek oferi ĝin.*)

„*Il parolis kom papo. Il parolis quale rurano.*“

(*Li parolis kiel papo. Li parolis kiel kamparano.*)

(*Li parolis estante papo. Li parolis je maniero de kamparano.*)

Ica frazi esas simple netradukebla tam kurte e tam precize.

En mea esforti esforti kompozar ta libreto, me trovis plu kam 800 vorti, por qui Esperanto ne semblas havar adekvata traduko o radiko. Inkluzante la teknikala terminaro, la Ido-vortaro kontenas plu kam 10.000 radiki, kompare 4.600 oficiala radiki en Esperanto (Cheh-statistiko en „Literura konversacio“).

La akcento estas sur la anstaŭlasta silabo, „i“ kaj „u“ antaŭ alia vokalo ne formas propran silabon. Je la infinitivoj la akcento estas sur la finaĵo: *dómo, táblo, rádio, famílio, vidár, amár, laborór, kurír*.

La Ido-alfabeto ne havas plu la supersignitajn literojn ĉ, ĝ, ĵ, ĥ, ŝ, ŭ. Sed Ido enhavas la tri naturalajn literojn q, x, y, kaj du diagramojn ch = ĉ kaj sh = ŝ; j estas prononcata kiel ĝ; y = kiel ĵ; x kiel ks, kz, gz; q kiel k, ĝi ĉiam antataŭiras u konsonantan.

La afiksoj de Ido estas donata sur la sekvantaj paĝoj, ili estas necesaj por la sen-erara uzado de la vortaro. La „Internacia Lernolibro por Esperantistoj „ de la sama aŭtoro, klarigas detale la facilajn regulojn je Ido.

* * *

Ĉar ĉi tiu leksikono estas la unua de sia speco post la apero de la „Lernolibro“ de A. Waltisbühl je Junio 1908, mi, malgraŭ mia zorgemo, ne povas esperi, ke ĝi estas senerara. Kaj mi estos dankema al ĉiu, kiu helpos ĝian kompletigon per sendi rimarkojn, proponojn kaj korektojn, kiuj poste estos kunigataj al speciala suplemento. Sama-tempe mi esprimas mian dankon al ĉiuj, kiuj helpis min per kritikoj kaj praktika helpo.

La celo de ĉi tiu libreto estas inter-proksimigi la anojn de la du movadoj. La uzo de Idaj vortoj por Esperantistaj tekstoj estas jam fakto hodiaŭ, kiu pruvas la kvalito de la Idaj radikoj. Sed la Esperantistoj devas ekkonscii, ke por atingi la praktike plej perfekta Lingvo Internacia, la nura ŝanĝo de iaj vortoj ne sufiĉas.

Reguloj gramatikaj devas ŝanĝiĝi, la artefarita tabelo de la korelativaj vortoj devas malaperi, la alfabeto devas ricevi la aspekton internacian, t. e. sen supersignoj, la principoj de la internacieco kaj facileco devas ĝisfunde esti praktikata.

Nur per kompletigita laŭado de la Zamenhofaj principoj la Esperanto-movado atingos tiun celon, kiu estas la celo de ĉiu movado por Lingvo Helpa: *La akceptado kaj uzado de Lingvo Internacia!* Humila honoro, kiun ni pagos a grandaj homoj kiel Schleyer, Zamenhof, de Beaufront kaj Couturat. HEINZ JACOB Londono, 1934

La pronunco di Ido esas diferanta de Esperanto. La acento tonika esas sur la prelasta silabo, „i“ ed „u“ avan altra vokalo ne formas propra silabo. En la infinitivo la acenizo esas sur la dezinenco: *dómo, táblo, rádio, famílio, vidár, amár, laborór, kurír*.

La Ido-alfabeto ne plus posedas la supersignizita literi ĉ, ĝ, ĵ, ĥ, ŝ, ŭ. Ma Ido enhavas la tri naturala literi q, x, y, kaj du diagrami $ch = \hat{c}$ ed $sh = \hat{s}$; j estas pronuncata quale ĝ; y = quale ĵ; y quale ks, kz, gz; q kiel k, qua sempre preiras a konsonanto u.

La afixi di Ido donesas en la proxima pagini, oli esas necesa por la senerora apliko dil vortaro. La „Internacia Lernolibro por Esperantistoj“, „dal sama auctoro, explikas detaloze la facila reguli di Ido.

* * *

Pro ke lexiko esas la unesma di sua speco depos la apero di la „Lernolibro“ da A. Waltisbühl en Junio 1908, me ne povas esperar, ke malgre mea sorgemeso ol esas senerora. E me esos gratiduoza a singlu, qua helpos olua kompletigo per sendi remarki, propozi e rektifiki, qui plu tarde kolektesos en specala suplemento. Samatempe me expresas mea danko ad omni, qui helpis me per kritiki e praktikala susteno.

La skopo di ica libreto esas interproximigar la adheranti di la du movadi. La uzo dil Ido-vorti en Esperanto-texti esas fakto ja cadie, qua pravas la qualeso di la Ido-radiki. Ma la Esperantisti mustas koncieskar, ke por obtenar la praktikale maxim perfekta Lingvo Internaciona, la nura chanjo di ula vorti ne suficas.

Reguli gramatikala mustas chanjesar, la artificiala tabelo di korelativa vorti mustas desaparar, la alfabeto mustas recevar la aspekto internaciona, t. e. sen supersigni, la principi dil internacioneso e facilesos musts funde aplikesar.

Nur per parexekuto di la principi da Zamenhof la Esperanto-movado atingos la skopo, qua esas la skopo di omna movado por Lingvo Helpanta: *La acepto ed apliko di Lingvo Internaciona!* Humila honorajo, quan ni pagos a granda homi kiel Schleyer, Zamenhof, de Beaufront kaj Couturat.

HEINZ JACOB

Londono, 1934

LA AFIKSOJ

En Ido oni neniam uzas la afiksojn memstaraj, ĉar ilia senco ne estas kompleta.

La afiksoj kun sama signifo en ambaŭ lingvoj estas:

-ach (-aĉ), -ad, -aj (-aĵ), -an, -ar, -bo, des- (mal-), dis-, -ebl, -eg, -em, -estr, -et, ex- (eks-), ey (-ej), ge-, -id, -ig, -il, -in, -ind, -ism, -ist, -mis-, retro- (re-, lokan signifon reen), ri- (re-, tempan signifon de re-, ree, refoye).

Afiksoj, kiuj diferencas je la signifoj estas:

-er la Ido-sufikso -er signifas -amatora-; *fotografar, fotografero*, kontraste al *fotografisto*. La Ido-sufikso **-um** anstataŭas la Esperanto-sufikso -er.

-ul la Ido-signifo estas -virseksa -maskulina kontraste al -in = femina. Oni ne uzu -ul por substantivigi la adjektivojn., kiel oni faras dirante -blindulo, virgulino -, ĉar en Ido tiuj personoj ne estas karakterizitaj per io, kio nomiĝas **blindo, virgo**, sed ilia kvalito estas **blindeso, virgeso**. *Blindi kaj virgi estas la personoj.*

-um Ĉi tiu sufikso estas ankoraŭ uzata kun senco nederminata, sed malpli ofte, ĉar je kelkaj kazoj ĝi estas anstataŭata de aliaj afiksoj pli prezicaj: aerumi = *aerizar*, ventumi = *ventizar*, datumi = *datizar*, krucumi = *krucagar*, amindumi = *kurtezar*; kiel oni vidas, oni kelkfoje uzas la radikon -agar - kiel sufikson. La sufikso -um estas tre malofte uzata en Ido, *honoruma* = pro honora, kaj la Ido-Akaddemio decidas pri ĝia uzo.

Novaj prefiksoj de Ido

Oni devas eviti la amasigon de la afiksoj, se oni konas ununuran radikon esprimantan la saman nocion. Tro multaj afiksoj en unu vorto malklarigas la sencon.

anti- signifas kontraŭ; *anti-imperalista, anti-semido*.

arki- (ĉef-) homo kun alta titolo; *arki-episkopo, arki-duko*.

bi- - du - en scienca lingvo; *bi-kapa*. Oni ankaŭ uzas mono-, quadri-k.t.p.

gala- estas internacia afikso; *gala-festo, gala-robo, gala-reprezento*.

mi- signifas duone; *mi-apertita, mi-dormanta, mi-frato* estas frato nur per patro aŭ patrino; *stif-frato* = filo de antaŭ edzigo de re-edzigita homo.

par- - el- je la senco - tute -; *parlernar* = ellerni, *parlektar* = ellegi.

para- signifas ŝirmon; *para-pluvo* = ombrelo, *para-suno* = sun-ombrelo; *para-fulmino* = fulmodirektilo (-ŝirmilo)

pre- anstataŭas je kunmetitaj vortoj la prepoziciojn **ante** kaj **avan** (por havi kunmetitaĵon pli mallongajn kaj pli internaciajn) *Preludo, prehistorio, predicar, previdar, preurbo*, prefixi.

Nova sufiksoj de Ido

-ag estas radiko de agar; *martel-agar* = marteli (priagi, trakti per martelo); *kruc-agar* = krucumi.

-al formas adjektivojn de substantivoj kun la senco - rilata al - -apartenanta al -; *universala, normala, nacion-ala, racion-ala*. De tiuj adjektivitoj oni ofte derivas aliajn vortojn, kiel *universaleso, racion-aleso, nacionaleso, nacional-ismo, racionalismo*. Oni uzas -al por derivi internaciajn vortojn.

-ari signifas la objekton aŭ ricevanton de ago, speciale je juraj nocioj; *pagario* = ricevonto da mono.

-atr formas adjektivojn, kun la senco - simila al -; - kio aspektas kiel ... - *verd-atra, red-atra, sponj-atra*.

-e signifas kolora, havanta la koloron; *oro, or-e-a; arjento, arjentea; lakto, laktea*.

-ed - plena je -, kvanto pleniganta la objekton; *glaso, glas-ed-o de aquo; manuo, manuedo de pizi*, tiu sufikso respondas al la Esperanto-prepozicio „da“.

-end formas adjektivojn derivatajn de verboj anologe al -ind, kun sencon iom diferenca - kiom oni devas - sed sen la ideo de merito; *problemo solvenda* = problemo kion oni devas solvi, sed eble ĝi estas nek *solvota* nek *solvinda*. Ĉi tiu sufikso jam estas uzata de kelkaj Esperantistoj.

- **eri** signifas domon; *imprimo, imprimerio* = presejo, sed -eri signifas ne nur la lokon sed ĝi rilatas ankaŭ al la tuta objekto; *fabrikerio, restorerio*.

-es estas simpla la radiko de la verbo esar. La sufikso -ec estas ne-bezona. -es servas por derivi la econ aŭ la staton; *granda, grand-es-o, membro, membreso*.

-esk ĉi tiu sufikso anstataŭas la prefikson *ek-* kaj la sufikson *-iĝ* je signifo aktiva; *dorm-esk-ar* = ekdormi; *sid-esk-ar* = sidiĝi (aŭ eksidi); *iracar* = koleri; *iraceskar* = ekkoleri; *riĉ* = *richa*; *riĉiĝi* = *richeskar*; sed *videskar* nur signifas ekvidi (= *vidantiĝi*). La pasivan sencon de *-iĝ* oni esprimas de per ... *-es* ... (subite); *vidiĝi* = *subite videskar*; aŭ per divenar se memstara; *estiĝi* = *divenar*. Ofte Ido havas novajn radikojn por la vortkomponaĵojn pert *-iĝ*; plioftiĝi = *akumular, humular, amasigar*.

-i signifas la landon regatan de persono; *rejo, rejio, duko, dukio, paroko, parokio*.

-ier la nova sufikso *-ier*, kiu enhavas la ĝeneralan sencon - kiu portas -, anstataŭas la sufikson *-ing* kaj krome la sufikson *-uj* por la nomoj de plantoj. Ekzemple *kandel-iero, milion-iero, plum-iero, pom-iero, roz-iero, kafe-iero, te-iero* (ĉiuj arboj, arbetoj aŭ plantoj). Anstataŭ *prun-iero* oni povas diri = *prun-arboro*.

-if signifas produkti; *frukt-if-ar, burjonifar, sudorifar, sangifar*.

-ik signifas - malsana je -; *kordi-ik-a, pulmonika, stomakika, ftiziiko*.

-im ĉi tiu sufikso anstataŭas la sufikson *-on*; *tri-imo* = *tri-ono* je Esperanto. *quar-imo, sis-imo*.

-iv - kapabla al, -povanta fari -; *instrukt-iv-a, konvinkiva, nutritiva*.

-ivor signifas - manĝanta -, ensorbanta, *karn-ivor-a, omnivora, tempivora, fruktivora; labor tempivora*.

-iz signifas - provizi, per -igi havanta -; *armo, arm-izar; krono, kronizar; oro orizar; vesto, vestizar*; kiel ceteraj verboj, la verboj per *-iz* naskig(as)as substantivojn kiuj signifas la agon. *Elektrizo, limitizo*.

-oz - plena je, ornamita de -, - enhavanta -; *sabloza, danjer-oz-a*.

Ĝi ofte anstataŭas la malutilajn - plena, -riĉa; *arboro, branch-oz-a* = arbo branĉoriĉa, oni klare diferencigas *-oz* de *-al*: *spac-ala* = rilata al spaco; *spacoza* = kio enhavas multan, grandan spacon.

-um anstataŭas la Esperantan sufikson *-er*; *sablo, sabluno*.

-ur ĉi tiu sufikso signifas produktaĵon el ago; *skrib-ar, skrib-uro, apert-ar, apert-uro*. Kontraste *-aj* (aĵ) signifas ion konsistanta el. *lan-o* kaj *lan-ajo, sukro kaj sukraĵo*.

-uy ne servas por formi nomojn de arboj aŭ plantoj, nek nomojn de landoj (vidu la geografiajn nomojn) Ĝi nur esprimas skatolon, vazon ktp. kiu enhavas la aĵon indikata de la radikoj; *inko, ink-uyo, papero, paper-ujo*.

-yun oni uzas ĉi tiun radikon kiel sufikson por parton de la signifo de *-id-*; *bovyuno, bov-yunino* anstataŭ bovido, bovidino. La sufikso

-id signifas nur la laŭ-naskan posteulon, tiun, kiu per nasko devenas de iu; *Napoleon-ido*, *Heraklido*.. Sed juna aŭ maljuna, la - ido - estas ĉiam - ido -, kiel do bovido estas necese juna bovo aŭ bov-yuno?

Ĝeneralaj reguloj por la transskribo de Esperanto al Ido.

Ĉiuj vortoj kiuj ricevis ŝanĝon en Ido, estas montritaj en la sekvanta leksikono.

Ĉiuj kombinoj „kc“, „sc“, „ksc“, estas anstataŭataj per „c“ simpla: acento, suceso, cienco, abceso, ecelanco, ecitar; ne ĉiuj da tiuj vortoj estas registritaj en la vortaro. La kombino „nkt“ estas anstataŭata per „nt“: punto. Ĉiuj substantivoj, kies internacia radiko finiĝas per „-ion“ havas la formon „-iono“ anstataŭ „-io“: raciono, opiniono, funkcio, fracio.

ĉ	estas anstataŭata per	ch
ŝ	“ “ “ “ “ “ “ “	sh
ĝ	“ “ “ “ “ “ “ “	j
ĵ	“ “ “ “ “ “ “ “	j
j (tamen -j kiel signo de la multnombro estas anstataŭata per -i)	“ “ “ “ “ “ “ “	y
ĵ	“ “ “ “ “ “ “ “	y
ĥ	“ “ “ “ “ “ “ “	k
ŭ	“ “ “ “ “ “ “ “	u
ks, kz	“ “ “ “ “ “ “ “	x
kv	“ “ “ “ “ “ “ “	qu
gv	“ “ “ “ “ “ “ “	gu

La leksikono enhavas nur kelkaj da tiuj vortoj.

La supersignaj literoj estas enhavata en la listo egalvalore kun la ordinaraj literoj de la alfabeto. Krome la finaĵoj estas juĝataj kiel apartenaj al la vorto. Ĉiu tiu aranĝo pleje faciligas trovi vortojn.

La afiksi di Ido estas donesas sur la proxima pagini, oli esas necesa por la senerora apliko dil vortaro. La „Internacia Lernolibro por Esperantistoj,” dal sama aŭtoro, ekxpligas detaloze la facila reguli di Ido.

* * *

Pro ke ica lexiko esas la unesma di sua speco depos la apero di la „Lernolibro“ de A. Waltisbühl en junio 1908, me ne povas esperar ke malgre mea sorgemeso ol esas senerora. Epme esos gratiduoza a singlu, qua helpos olua kompletigo per sendar remarki, propozi e rektifiki, qui plu tarde kolektesos en specala suplemento. Samatempe me expresas mea danko ad omni, qui helpis me per kritiki kaj praktikala susteno.

La skopo di ica libreto esas interproximigar la adheranti di la du movadi. La uzo de Ido vorti por Esperantisto teksti esas fakto ja cadie, qua pruvas la qualeso di la Ido-radiki. Ma la Esperantisti mustas konscieskar, ke por obtenar la praktikale maxim perfekta Lingvo Internacia, la nura chanjo di ula vorti ne suficas.

Reguli gramatikala mustas chanjesar, la artificala tabelo de la korelativa vorti mustas desaperrar, la alfabeto mustas recevar la aspekto internaciona, t. e. sen supersigni, la principi dil internacioneso e facilesado mustas profunde aplikesar.

Nur per la parexekuto di la principi da la Zamenhof la Esperanto-movado atingos la skopo, qua esas la skopo di omna movado por Lingvo Helpa: *La akceptado kaj uzado de Lingvo Internaciona!* Humila homajo, quan ni pagos a granda homi kiel Schleyer, Zamenhof, de Beaufront e Couturat.

HEINZ JACOB

Londono, 1934

Tabelo de korelativaj vortoj * Zamenhof'a tabelo

	kvalito speco a	indivi- dueco u	objekto o	posedo es	maniero el	loko e	tempo am	kvanto om	motivo al
kolektiva ĉ	ĉia omna- speco	ĉiu omnu omna	ĉio omno	ĉies di omnu di omno	ĉiel omna- maniere	ĉie omna- loke	ĉiam sempre	ĉiom omno	ĉial pro omno
nedeterminita i	ia ula- speco	iu ulu ula	io ulo	ies di ulu di ulo	iel ula- maniere	ie ula- loke	iam ula- tempe	iom kelke	ial pro ulo
relativa kaj demando k	kia quala	kiu qua	kio quo	kies di qua di quo	kiel quale	kie ube	kiam kande	kiom quante	kial pro quo
negativa n	nenia nula- speco	neniu nulu nula	nenio nulo	nenies di nulu di nulo	neniel nula- maniere	nenie nula- loke	neniam nula- tempe	neniom nulo	nenial pro nulo
demonstrativa t	tia tala	tiu ita	tio ito	ties di ita di ito	tiel tale	tie ibe	tiam lore	tiom tante	tial pro to

A

abato abado
abdomeno abdomino
abio abieto
abismo abiso, abismo
abnegacio abnego
abomeni abominar
abstini abstinencar,
abstener
abstine(n)co absteno
aĉeti komprar
acidgravuri strekegrabar,
kupregrabar
adianto Venus-haro
adiaŭ adio
adicii adicionar
administro regio,
administro
administristo jeranto
administristo
admoni exhortar
admoninstrui inkulkar
adstringi konstrikar
adulti adulterar
aero-balono aerostato
aerumi aerizar
afekti afektacar
afero kozo, afero
afikso afixo
afiso afidio
aflikti tribular, afliktar
aĝo evo
agentejo faktorio,
agenterio
agordo akordo
agrabla agreabla
agropiro hundoherbo
-aĵ -ur, -aj
aĵo kozo

ajlo alio
akaro zeko
akceli acelerar
akcidento acidente
akcio aciono
akcizo acizo
akiri aquirar
akno grano, akneo
akordiono akordeono
akra akuta, akra, pikanta,
 stridanta, aspera
akrigi grindar
aksujo soporto
akso axo
aks-turniĝi rotacar
akuŝi parturar
akvaforto aquofortajo
akvo aquo
akvodukto aquedukto
akvujo tanko, aquuyo
akvumi arozar
al a(d), vers
albatro albatroso
alceo malvarozo
alciono martin-perkero,
 alcedo
aldoni adjuntar
aldoniteco devoco
aldono suplemento,
 apendico
aldoviolono viulo, alto
aleo avenuo, aleo
algusti ajustar
alia altra
alifiguri transfigurar
aliflanke altralatero
aliĝi adherar
aliĝilo formulario,
 adherilo

ankoraŭ ankore
 anonci anoncar
 ansero ganso, bernaklo
 anstataŭ vice
 anstataŭi remplasar
 anstataŭigi substitucar
 antarkta antarktika
 antaŭ ante (*tempa*)
 avan (*loka*), koram
 antaŭaĵo averso
 antaŭdirantino pitoniso
 antaŭenpuŝi propulsar
 antaŭekzemplo
 precedento
 antaŭhieraŭ prehiere
 antaŭiravivo
 antecedento
 antaŭrajdanto postiliono
 antaŭtuko avantalo
 antaŭveturi entrenar
 antikva stilo Franca
 “Elzevir” imprimtipi
 antisepso antisepsia
 Anunciacio anunco-festo
 aparta distanta, aparta
 apartigi detachar
 apenaŭ apene
 aperi aparak
 apoteozo apoteoso
 apozicio apoziciono
 Aprilo aprilo
 araneaĵeco filandro
 arbaro foresto, silvo
 arbetaĵo arbusto
 arbeto kopso, busho
 arbitra arbitrala
 arbitrado arbitrio
 arbo arbor
 arĉo arketo

arda ardoranta
ardeo herono
ardi cementacar
arĝento arjento
argilumo lemo
arkaĵo, arko vulto
arkeo archo
arkta arktika
arlekeno arlekino klauno
armi armizar
armilo armo
armilportisto skudiero
arseniko arseno
artifiko artificio, stroko,
subterfujo
artiklo varo
artikolo artiklo
artilerio artilrio
artiŝoko artichoko
asilo azilo
aspergi aspersar
asperolo asperulo
aspido aspiko
astoro acipitro
atako aceso, atako
ataŝeo atasheo
atenci atentari
atendi vartari, expectari
atesti certifikari, atestari
atenti atencari
atentigo notifikado
atento notico, atenco
atriplo montala spinato
atuto trumpo
aŭ o, od
Aŭgusto agosto
aŭkcio auciono
aŭriklo aurikulo
aŭskulti askoltari

aŭtenta autentika
aŭtomobilo autobus,
automobilo
aŭtomobilejo garejo
avantaĝa avantaĝoza
avelo avelano
aviado aviacado
azeno (sovaĝa) asno
(onagro)

B

babili sence radotar
bakalaŭro bachelero
balai balayari
balanci oscilar, vacilar
balancilo baskulilo
balbuti stoterari, balbutari
baldakeno doselo,
baldakino
baldaŭ balde
balenosto barto
balustrado ŝtupara
pasamano
balustraro balustrado
banala triviala
bandaĝi pansari,
bandaĝizar
bani balnari
bankiero bankisto
bankostumo malyoto,
balnovesto
banto nodo, slingo
barakego hangaro,
barako
barbiro barbisto
barĉo betrav-supro
barbikano barbakano
barelego fudro, barelo
bari inkombrari, barari

bastonego	mazo, bastono	boli	boliar
batali	kombatar, luktar	bolilo	marmito
batalelvoki	defiar	bombono	bonbono
bati	strokar, abatar, batar	bonvola	benigna, bonvola
batisto kotona	perkalo	bonvolu	voluntez
bedaŭri	regretar	borago	boracho
Bedueno	Beduino	borderi	bordizar, orlar
beleta	jolia, beleta	bordo	rivo, bordo
belsona	eufonioza, belsona	borilo	drilo, borilo
belulo	belo	botaŭro	butoro
beni	benedikar	boteleto	ampulo, boteleto
beribero	beriberio	bovlo	bolo
besto	bestio, animalo	brakseĝo	fotelo
betlo	betelo	brakseĝego	berjero
beto	betravo	brako	brakio
betulo	birko	bramo	bremo
biblio	biblo	branĉo	ramo, branĉo
bieno	domeno	branĉeto	sproso, brancheto
biero	biro	brando	brandio
bigamio	bigameso	branko	brankio
bilardo	biliardo	brasiko	kaulo
bildo	imajo, pikturo	braso	braco
bileto	bilieto	brava	proda, brava
bilĝo	bilgo	breĉo	lakuno, breĉo
bilo	dokumento	breĉi	edukar, kultivar
birdo	ucelo	breloko	berloko
birdstango	perchilo	bremsoŝuo	freno
bisino	biso	bretaro	rasteliero
biskvito	biskoto, bisquito	breto	tabulo, etajero, bordo
blago	fanfaronajo	briletaĵo	flitro
blankigi	badijonar	brodteksaĵo	brokato
bleki	bramar, grondar, mujar	brogi	eskaldar
blovi	sufilar	bronkito	bronk-ito
boato	batelo, barkaso	bronko	bronki
bobeno	bobino	brui	bruisar
boji	aboyar	brulumo	inflamo
bojkoti	boikotar	brunkarbo	lignito

Decembro decembro
decentrokuri centrifugar
deĉifri deĉifrar
dediĉi dedikar
defendi defendar
defluilo pluvokanalo
defraŭdi sustraktar
degeli desfrostar, fuzar
dehaki emundar
deĵori deĵurar, oficiar
deklinacii deklinar
dekliva inklina, -o
 taluso, pento, rampo
dekonforpreni decimacar
dekono decimo,
 dekima parto
dekokto tizano
dekoracio dekoruro
dekstre dextre
delfeno delfino
delikata miniona,
 delikata, frianda
delogi seduktar
deloki displasar
demami ablaktar
demandi questionar
demonstracio demonstro
denove itere
densigi kondensar,
 densigar
dentokarno jenjivo
dentpuriganta dentifrica
depeŝo telegramo,
 depesho
deponi depozar
deponpruntejo lombardo
deputito substituto,
 deputato
derviŝo dervisho

des tante
desegnilo shablono
deserto desero
deteni ditenar
detrui destruktar
deturnaĵo diversiono
deveni decendar
deveno diveno
devi mustar, devar
devige servi korvear
devigi obligar,
 koaktar, forsar
devigito konskriptit-o
 (-ar)
devii deviacar
diakonino diakoniso
diboĉi debochar, krapular
 -a = libertina
dietteorio dietetiko
Difavoro graco
difekteta defektiva
difekti domajar
difekto defekto
diferenci diferar
diferencigi diferenciar
difini definar
difterito difterio
digno digneso
digo molio, digo
dika repleta, plumpa,
 dika, korpulenta
dikfingro polexo
dikhaŭtulo pakidermo
dimanĉo sundio
dimensio dimensiono
Dio Deo, -j dei
diplomatia diplomaco
direkcio direktorio (*hist.*)
direkto direciono, sinso

diri dicar
disciplino diciplino
disduiĝi bifurkar
disertacio diserturo
diskuti debatar, diskutar
distanco disto
distililo alambiko
distri distraktar
distribui distributar
disvastigi difuzar
disvolvi developar
diveni divinar
diverskolora bunta, diverskolora
dividi repartisar, dividad
dogmo dogmato
dolĉa dolca
dolĉamaro dulkamaro
doma domestika
domaĝi regretar, domajar
domeno domino
doni vivrimedoj entratenar
dormi somere estivar,
vintre hibernar
doto doario, doto
drajvi trakar
dramo dramato
drato filo
dreliko kutio
dresi domtar, dresar,
drinki drinkegar
dubi dubitar
duagrada sekundara
dulingva bilingua
dumana bimanua
dungi engajar
dungito mercenario
duobledza bigama

duokula biokulara
duonfrato mifrato, stifa frato
duonganto miteno
duoninsulo peninsulo
duonnegro mulato
duonpatro stifpatro
dupieda bipeda

E

ebena plana, reza, plata, glata
ebla posibla, -e forsan
ebono ebeno
ebriigi intoxikar, ebriigar
-ec -es
eĉ mem
eco qualeso
edelvejso "edelweiss"
edifi edifikar
edzo spoz(ul)o
edziĝo mariajo
efemera almanako efemerido
egalanima stoika, kalma
egale- equi-
egaleco equipolareso, egaleso
egoismo egotismo, egoismo
ek- -esk
ekbril-pulvoro fulgur-pulvuro
ekforiri departar
ekipi garnisar, equipar
ekkanti intonar
ekkuri startar
ekonomio ekonomiko, ekonomio

eks- ex-
eksciti ecitar
eksiĝi el demisionar
ekspedi expediar,
 konsignar
ekspedicio expediciono
eksplodbruo detono
eksplodi explozar
ekspluati explotar
eksporti exportacar
ekspozicio expozo
ekspreso kuriero
ekstari kabrar
eksterigi ekskluzar
ekstermi exterminar
eksternorma enorma
ekstra specala, extra
ekstravaganca
 extravaganta
ekventego burasko
ekvilibrigi equilibrar
ekzameni examenar
ekzemplo exemplo
ekzemplero exemplero
ekzorĉi exorcisar
el ek, de
elartikigi dislokar
elasta elastika
elasteco tono, elastikeso
eldoni editar, publikigar
elektra aŭtomobilo
 elektromobilo
elekti selektar, elektar
elemento pilio, elemento
elfosi exkavar
Eliro exodo
elizio eliziono
elkreskaĵo fungo, fongo
ellasi rakar

ellavi abstersar, lavar
elliverado extrado
elmeti expozar
elmontri estalar
elparoli pronuncar
elpensi (eltrovi) inventar
elporti suportar
elŝiri arachar
elspezegi prodigar
elspezi spensar
elspiri expirar, exhalar
elsuferi subisar
elŝviti exudar
eltranĉi ecizar
eltrovi deskovrar,
inventar
elveni emersar
emajlo emalio
embarasita perplexa,
embarasita
embrio embriono
emi inklinar
emocio emoco
emulsio emulsuro
enbalzami embalmar
endokardo endokardio
enestanta imananta
enesti inherar
enflari sniflar
enfluo influxo, influo
engutigi instilar
enigmo enigmato
enkaptiligi atrapar, kaptar
enkarnigi inkarnacar
enketi inquestar
enklasigi klasifikar
enkonduki introduktar
enkondukilo induktoro
enliniigi aliniar

enoficigi investar
enpiki stekar
enŝargi stivar
enŝipi embarkar
ensorĉi facinar
enspezo revenuo, menso
enteni (-povo konteno)
 kontenar
enterigejo nekropolo
entranĉeto noĉo
entranĉi entamar
entrepreni entraprezar
entrudi intruzar
enui enoyar
ennaskita inata
envii envidiar
envolvi envelopar
epopeo epika poemo
-er -un
erarego quiproquo, eroro
erari erorar
erinaco herisono
ermenio ermino
ermito anakoreto, ermito
erozii erodar
erpi hersagar
erupcio erupto
escepte ecepte
eskorti konvoyar,
 eskortesar ad ulu
esplori esplorar
esprimi esprimi
e(s)tabli establisar
esti esar
esti afabla komplezar
esti kontenta saciesar
esti malsana prostracar
estiĝi divenar
estingi estingvar

estonta futura
estro mastro, ĉefo
etendebla duktila
etendi extensar
evidenta explicita,
 evidenta
eviti eludar, evitar
evolui evoluciar
ezoko lucio

F

fabelo rakonto, fablo
fabriko fabrikerio
faci planajo
fadeni filo
fagoto basono
fajenco fayenco
fajfi siflar
fajfilo fifro
fajli limar
fajrbrigadano pumpisto
fajro fairo
fajrero cintilo
fajrujo herdo
fako traveo, fako
falĉilo falchilo
faldeti krumplar, faldetar
faldi plisar, trusar, faldar
faligi gambitar
falko falkono
falsi falsigar, kontrafaktar
fandaĵo lingoto
fandi fuzar, gisar
fanerogamoj fanerogami
fantazia fantastika,
 fantazioza
farado "farad"
farbo fardo, farbo

farĉaĵo kenelo
fari facar
fariĝi divenar
fariseo farizeo
faro rimarkinda stroko
farti standar
faruno farino
fascio "fascia"
fasonigi taliar
fasto granda karesmo
faŭko fauco, muzelo
favo tinio
favora benigna, favoranta
favorkoreco mizerikordio,
 -a klementa
febroy kalenturo, febro
Februaro februaro
feĉo lizo, hefo
federacio federuro
feliĉa felica
felietono folietono
felo furo, felo
femuro kruro
fendi krevisar
fendo lakuno
fenestreto postigo,
 gicheto, fenestro
fenestrokovrilo shutro,
 persieno, fenestrokovrilo
fenikso fenixo
fenkolo fenikulo
ferioj vakanci
fermanumo manoto
fermentita brasiko
 surkruto
fermi klozar
fermilo kulato
fermenti fermentacar
fermentilo fermento, hefo

fermi la okulojn pri
 konivencar
festeno festino
fetiĉo fetisho
fi -ach, fi
fianĉiĝi fiancar
fianĉo fiancito
fiksilo spanyoleto
fiktiva imaginara (mat.),
 fiktiva
filatelo filatelio
filio filialo
filo filio
finajo dezinenco
fini finisar, finar
fipopolo populacho
firma ferma
fiŝhoki angelagar
fiŝkapti peskar
fiziognomiko
 fiziognomonio
flago banero, flago
flaĝoleto flajoletto
flagrubando banderolo
flamigi inflamar
flanĝo flango
flanka kolaterala
flanke de alonge
flankenpuŝi garar
flanko latero, flanko
flano flado
flate enlogi kaptacar
flavbruna falva
fleksi flexar
fleksio flexiono
fleso flundro
fliki rapekar, reparar
floksilko flozelo
flori florifar

galvanigi galvanizar
gamaŝo getro
ĝangalo junglo
ganglio gangliono
garantiaĵo gajo
garantia subskribo avalo,
 garantianta signaturo
garantio waranto,
 garantio
garantiulo gajohomo
ĝardeno gardeno
gardhundo moloso
gardostari facionar,
 gardar en posteno
gardostarantejo garito
gargari rinsar, gorgolar
garni garnisar
garolo jeo
gasterosteo dornoperko
gazeto jurnalo, revuo
gelateno gelatino
gelato galateno, jeleo
ĝemeloj jemi
ĝendarmo jendarmo
generacio generaciono
ĝenerala generala
generi genitar
genero genro
ĝeni jenar
genoto jineto
ĝentila polita, jentila
genuiĝi genupozar
gepatroj genitori
ĝermo jermo
ĝi ol(u)
ĝibo gibo
gingivito jenjivito
ĝirafo jirafo
ĝis til, til ke

gisto lizo, hefo, fermento
glaciejo glaciero
gladfaldeti plisar
gladi glatigar, repasar,
 platigar
glata reza, glata
glazuri glezar, verniso
glicirizo regoliso
glikoza glikoso
glimo mikao
glitilo sketilo
glitpezo kursoro
globo kuglo, globuso
globuso globo
glori gloriizar
glui glutinar, gluagar
gnejso gneiso
gnuo bubalo, gnuo
ĝoji joyar
golfeto bayo, golfeto
gorĝo guturo
gracia gracioza
grafo komto
grajno kerneto, grano
grajnoledo shagrino
graki kroasar
granato grenado
grandega imensa
grasega obeza, grasega
grati skrachar
graveda gravida
gravuri grabar
grenado obuso, grenado
grenato granato
grenejo granario, silo
greno frumento, cerealo,
 grano
grifelo stileto,
 ardezkrayono

grilo grilio
grimaculo klauno
grimaco grimaso
grimpi klimar
grinci krokar
grio gruelo, semolo
groco grosdekduo
groso grozelo
groŝo 10 Germana Pfennig
grumbli kroasar, grondar grunar
grundo sulo
grundo-hedero hederaceo
grunti grunar
gufo huo
ĝui juar
guldeno florino
gumaĵo mucilaĵo
gurdo turnorgeno
ĝusta justa
gusto saporo, gusto
gustumi gustar
guti gutifar
gubernistino dueno, gubernistino
gv gu
gvardio guardo
gvidi guidar, duktar

ĥ k **H**

hadeso Tartaro
hajlo grelo
haki hachar, hakar, fendar
hakita ŝtonbloko quadro
haladzo exhalajo
haloo halono
haltigi haltigar, interceptar

haltigi elfluon estancar
hardar hardigar
harlavi shampunar
harligaĵo chiniono
harligo hartreso
haro pilo, haro
haŭto pelo
haŭtveziketo ampulo
havaĵo kapaceso, havaĵo
haveno portuo
havigi prokurar
hazarda kazuala, hazarda
hebreejo "ghetto"
hejmo hemo
hejti varmigar, kalorifar, kalorizar
heksametro hexametro
hela klara, lumoza
heliografi heliografar, heliografar
helpi sokursar, helpar
helpi sustenar, helpar
hemikranio migreno
hepato-inflamo hepatito
heraldiko blazon-arto
herbejo gazono
herbodrogisto herboristo
herezo herezio
heroldo heraldo
hidrargo merkurio
hieraŭ hieraŭ
himno kantiko, himno
hipokaŝtano marono
hipokriti hipokritesar, disimular
hirtiĝi herisar
hirudo sanguisugo
hisi vindar, hisar
hispanhundo spanielo

histriko porkespino
hodiaŭ cadie
hoko taketo, hoko
homevitulo mizantropo
hokstango gafo
homfiguro manekino
holero kolero
honora honoruma
honor honorizar
honti shamar
hopa hop
horo horo (*tempo-daŭro*
da 60 minutoj), kloko
(por indiki la tempon
"kloko tri")
horo koro
hortulano ortolano,
emberizo
hosti-montrilo ostensorio
hromotipio kromotipo
humoro humuro, humoro
huzo esturjono

I

ia ulaspeca
ia ajn irgaspeca
ial pro ulo, pro irgo
iam ultempe, ulfoye
-id -id, -yun (*vid afiksoj*)
idiomaĵo idiotismo
idiota imbecila, idiota
ido epigono
idolano pagano
ie ulaloke, **ie ajn** irgaloke
iel ul-maniere
ies di ulu, di ula
iĝi divenar
igvano ignano
ilekso ilexo

ili li (ili, eli, oli)
iluzio iluziono
imagi imaginar
imperialo emperialo
imponi impozar, impresar
importi importacar
inda digna
indiĝena indijena,
aborijena
indikilo indikatoro,
indikilo
indulgenco induljenco
infano infanto
infanterio infantrio
inferhundo cerbero
infero inferno
infloresko infloresenco
infuzaĵo afuziono
-ing -ier
inĝenieraro jenio
inĝeniero injenioro
ingo gaino
ingredienco ingrediente
ingveno inguino
iniciati iniciar
inkandeski inkandecar
inklina inklinata
inklinigi induktar
inkluziva inkluzata
inkvizicio inkuiziciono
insidi insidiar
inspektoro inspektisto
instinkto instinto
institucio instituco
instrui instruktar, docar
instruiĝema docila
instrukcio instruciono
interjekcio interjeciono
interludo intermezo

intermiksi inglobar,
intermixar
internigi enternar
interpacigi mediacar
interparoli konversar
interpelacio interpelo
interpunkcio puntizo
interrompi suspensar,
interruptar
intertempo interimo,
intertempo
intervjuo interviuvo
intesta gaso flatuo
intesto intestino,
-j vicero
invadi iruptar, invadar,
inkursar
involuo involuciono
io ulo
io ajn irgo
iom kelke
iriloj stelti
Islamo islamo
iu ulu, ula
iu ajn irgu

J

j y
ĵ j
ja ya
jaĥto yakto
jako vestio, vestono,
jaketo
Jakobeno jakobino
ĵaluza jaluza
ĵaluzio jalozio
jam ja
Januaro januaro

ĵargono jargono
ĵaro yaro
ĵasmeno jasmino
ĵaŭdo jovdio
je ye, lor
jen yen
jen . . . jen lore . . . lore
jes yes
jesigi afirmar
ĵeti jetar
ĵetiĝi mantear
ĵetponardo javelino
jodo iodo
jodoformo iodoformo
ĵokeo jokeo
ju pli quante plu
ju . . . des tam . . . kam
ju pli . . . des pli
quante plu . . . tante plu
juĝantaro judiciisti
juĝi judikar, judiciar
juglando nuco
juĝpedelo ushero, balifo
jugula jugulara
juki pruritar, priklar
Julio julio
ĵulo "joule"
jungi harnesizar, jungar
Junio junio
junulo yunulo
Ĵuraso jurasala
ĵuri jurar
juro yurocienco,
jurisprudenco
ĵurintaro jurio
ĵurnalo jurnalono
ĵus jus
justa yusta
justeco equitato, justeso

K

kaĉaloto kashaloto
kaĉo paplo
kafo kafeo
kahelo karelo
kaj e, ed
kajo warfo, kayo
kaj tiel plu (k.t.p.)
 e tale pluse, ed ceteri
kajuto kabino
kaldrono kaldiero,
 kaldrono
kalendaro kalendario
kaleŝo berlino, kalesho
kalfatri kalfatar
kaliko bolo, kalico
kalikoto kaliko
kalikoto solida kretono
kalkan(e)o talono,
 kalkanejo
kalkanumo talono
kalkuli kontar, kalkular
kalkuluso kalkolo
kalumnii maldicenzar,
 kalumniar
kalviĝo alopecio, kalvesko
kamarilo kamarilio
kameno herdo, kameno
kamizolo vestio, kamizolo
kampanolo kampanulo
kampano rurano
kampo agro, kampejo
kanabeno kanabino
kanajlo kanalo
kanapo kanapeo
kancelario kancelerio
kanceliero kancelero
kandelo buĵio, kandelo
ando kandio

kanono kulebrino, kanono
kanoto kanoo, kanoto
kanto kansono, Lied,
 kanto
kapabla eficienta, kapabla
kaperi korsare kaptar
kapo kabo, kapo
kaporo kapero
kapti sizar, kaptar
Kapuceno kapucino
kapuceno kapucino-simio
kapuĉo kapoto, kapelino,
 kapuco
kapuĉo speciala kagulo
karabeno karabino
karaso karasino
karbardaĵo brezo
karbo karbono, karbo
 (kem.)
karbunkolo karbunklo
kardameno kardamino
kardo karlino, kardono
karekso karico
karesi karezar
karikaturi karikatar
karnomanĝanta karnivora
karoo karelo
karobo karubo
karpeno karpino
kasacio kasaco
kaserolo kasrolo
kaŝaĵo sekreto
kaŝi celar
kaŝita latentita
kasko helmo, kasko
kastanjeto kastanyeto
kaŝtano kastano
kasuaro kazuaro
kateĥizi katekizar

kateni entravar, katenizar
katsimila felina
katuno kotonajo (-telajo)
kaŭcio kauciono
kaŭĉuko gumo, kauchuko
kaŭri blotisar, squatar
kaŭzi efektigar,
induktar, kauzigar
kavalerio kavalrio
kavaliro kavaliero
kavernulo troglodito
kavo foso, kaverno,
kavajo

ke c
keĵlo kelo
kelo kelerio
kelnero garsono
keno rezinoza ligno
kerkedolo sarcelo
kero kordio
kia quala
kia ajn irga-speca
kial pro quo
kiam kande
kie ube
kiel quale
kies di qua, di quo
kilo kilio
kindergarteno infanti-
edukerio

kinetika cinetiko
kinematografejo cinemo
kio quo
kio ajn irge quo
kiom quante
kiraso kuraso
kirli quirlar
kitelo bluzo
kiu qua

kiu ajn irge qua
klaĉi babilar
klafto braco
klara diafana, klara
klariono buglo
klarneto klarineto
klaviklo klavikulo
klara instruktita, erudita,
kultivita, edukita
klingo lamo
klini inklinar
kliniĝi knikar
klinrando bizelo
kliŝaĵo klishuro
kliŝi stereotipar
kliŝo klishuro, negativo
klopodi demarŝar,
aspirar, vizar, probar
klorozo kloroso
kluki gluglar
kluzo sluzo
knabo puero
knari kraketar
knedi petrisar
koagli koagular
koakso koko
koalicio koalिसuro
koĉero konduktoro
kojndento kanina dento
kojno konio
kokajno kokaino
koko hanulo
kokso hancho
kolbaso sociso
kolekti questar, inkasar,
kolektar
kolektiĝi renkontrar
koleri iracar
kolermutiĝi budar

konsoli	konsolacar	koturno	qualio
konspiri	mashinacar, konspirar	koverta	kuverta
konstitucio	konstituco	(kranko-) kovrilo	kartero
konstruaĵo	edifico	kraĉi	sputar, expektorar
konstrui	konstruktar	krado	greto, treliso
konsumiĝi	deperisar, konsumeskar	krakeno	kraknelo
kontrakti	kontratar	kraketi	krepitar
kontraŭ	kontre	krampo	hoketo, krampono
kontraŭsepsa	antisepsia	kranko	manivelo
kontraŭstari	opozar	kranio	robineto
kontraŭveneno	antidoto	kratago	kratego, espinio
kontribui	kontributar	kreno	rafano, armoracio
konuso	kono	kreskaĵbarilo	hego
konvalo	maifloro	krespusko	krepuskulo
konvencio	konvenciono	kreskaĵo	planto
konversacio	konverso	kreski abunde	pulular
konvulsio	konvulso	kreskmalhelpi	stuntar
kopii	kalquar, kopiar	kreso Hinduja	kapuchino
koralo	korallio	krestomatia	lekto-libro, krestomatia
koro	kordio	kribrilo	sivo
korekti	rektifikar, korektigar	kribo	kriblo
korelativa	korelatanta	kriegi	stridar, kriar, ulular
korpa ecaro (stato)	konstituciono, kompleksiono	krimo	krimino
korporacio	korporaciono	kringo	kraknelo
korpusklo	korpuskulo, globulo	krisolo	kruzelo
korpuso	korpo	kroĉankreto	grapino
korpuso de inĝenieri	jenio	kroĉi	akrochar
kortbirdoj	pultro, hani	krom	ecepte, ultre, apud, pluse
kortego	korto	kromata	kromatika
kosti	kustar	krompago	gelto
kotiljono	kotiliono	kromulo	supernumerario
kotizo	kontributo, quoto	kromvirino	konkubino
koto	fango	kroniko	analo, kroniko
		kropo	strumo
		krucumi	krucagar
		kruelega	feroca, kruelega
		kruro	gambo

krusto gratino
kruta abrupta, eskarpa
krutaĵo klifo
krutegaĵo precipiso
krutvaleto ravino
ks x
ksc c
kubuto kubito, kudo
kudre fliki darnar
kudreti imbastar
kudri sutar
kufo kofio, boneto
kuiri koquar
kukolo kukulo
kukumo kukombro
kukurbo gurdo, kukurbito
kulero kuliero
kulo kulco
kulombo "coulomb"
kulpa kulpoza
kulpigi akuzar
kulturo kultivado
kunfandi ligar, unionar
kunforĝi weldar,
kunforjar
kunfrapi tapotar
kuniklejo gareno
kunkrimulo komplico
kunligi konektar,
juntar, ligar
kunpremi konstriktar
kunsidperiodo sesiono,
kunsidoperiodo
kunsono konsonanco
kuntiri konstriktar,
kontraktar, astriktar
kunulo adyunto, kerlo
kunveni assembler,
kunvenar

kunveno konvento, kun-
 veno, komiko, asembleo
kunvivadi edzece koitar
kupo ventuzo
kuracildisdonejo
 dispensario
kuracisto mediko,
 doktoro, kuracisto
kuraĝa kurajoza
kurasao kuracao
kuratingi rajuntar
kuratoro kuratisto
kurba kurva
kurbglavo cimitaro
kurkulio kurkuliono
kuriero episkopo, kuriero
kurioza stranja
kurz(s)o kurso
kuŝejo litiero, situeso
kuseneto pado, kuseno
kusensofo otomano,
 kusensofao
kuŝi jacar
kutima kustumala
kutimigliĝi kustumeskar
kv qu
kvadranto quadranto
kvadratilo squadro
kvaki kroasar, quak !
kvalito qualeso
kvankam quankam
kvar quar
kvarantenejo lazareto
 quaranteneyo
kvaronegro quarterono
kvartalo quartero
kvasto tufo
kvazaŭ quaze
kveri rukular

kverko querko, rovro
kvieta quieta
kvin kin
kvitanci quitigar
kvitigi satisfacar
kz x

L

laborejo laboratorio,
laboreyo
laca fatigita
laço laco, lasho, slingo
lafo lavao
laki vernisizar
lako verniso, lako
lakso diareo
laktuko latugo
lama klaudikanta
lambastono grucho
lamenigi malear
lameno lamo, tolo
lamo lamao
lanco zagayo, lanco
landlimo frontiero
lanugo ederduno
lapiso arjento-nitrato
lapo bardano
larĝa larja
lariko larico
larmo lakrimo
latkurteno jelozio
laŭ segun
laŭ-ansere ganso-marche
laŭnominala "alpari"
laŭregula strikta,
segunregula
laŭtmaĉi krokar
lavado abluciono, lavado
lavango avalancho

lavkuracilo lociono
lavitrogo eviero
lazuro azuro
ledo ledro
legi lektar
legio legiono
leĝo lego
legomo legumo
legumeno legumino
lekanto margrito
leksikono lexiko
lemuro lemuriano
lentugo lentigino
leontodo leonodento
leontopodo leonpedo
lernejo skolo, lernejo
lerta habila, alerta, ajila
lerte deturni parear
letero letro
leŭtenanto lietnanto
levido levito
leviĝi da la mortintoj
rezurektar
levilo argano, levero
levkojo jilfloro
li il (-u)
libelo libelulo
libertempo ocio, libera
tempo, vakanco
lieno spleno
lifo elevatorio, acensilo
ligaturo liguro
ligna martelo malio
lignaĵisto menuzisto
lignoripo spanto
likva liquida
likvidi liquidacar
limedo limetc
limigi limitizar

limo limito
limtempo fristo
lingvo linguo
liniilo linealo
linio lineo
linko linco
lino filaso, lino
linoleumo "linoleum"
lipharoj labio-barbo
lipo labio
lispi zezear
listelo entablamento,
muluro
listeto cedula, listeto
literumi espelar
liveri livrar, furnisar
lodo 14,175 grami
loĝejoficiro furiero
logi lurar
loĝi habitar, lojar
lojto lotao
loko plaso, loko
lokomovado lokomoĉo
lolo lolio
longforma oblonga
lonicero kaprifolio
lordo "lord"
lorneto bilorneto
loterio lotrio
loti lotriar
ludi plear, ludar
ludmarko fiĉo
lui lokacar
luigi lugar
lukso luxo
lumbaĵo fileto
lumbkovrilo panio
lumbriko lombriko
lumi acendar, lumizar

lunturo faro
lunatiko somnambulo
lundo lundio
lupeno lupino
lupo volfo
lupolo lupulo

M

maato suboficiro
maco azimo
maĉi mastikar
magazeno magazino
magistrato municipestraro
magistro maestro, doktoro
Mahometano
Mohamedano
majesta majestoza
Majo mayo
majonezo mayonezo
majoro mayoro
majskarabo melolonto
majstro maestro, mastro
makleri kurtajar
maksimo vivo-regulo
maksimum maxim
makulo spoto, makulo
makzelo maxilo
mal-akordo kakofonio
mal-alta basa
mal-altigi abasar
mal-ami odia
mal-amiko enemiko
mal-antaŭe dope
mal-antaŭen retro
mal-bela leda
mal-beni maledikar,
imprekar
mal-bona mala, maligna

mal-bonodora fetida,
malodoranta

mal-ĉasta obscena,
libertina

mal-ĉastigi seduktar

mal-dekstra sinistra

mal-delikata grosiera

mal-dika dina, tenua,
magra

mal-diligenta indolenta

mal-dolĉa bitra

mal-dungi provizore
suspensar

mal-ebligi preventar

mal-efektivigi deceptar

mal-esperi desesperar

mal-estime forpuŝi
konsputar

mal-facila desfacila

mal-facile komprenebla
abstruza

mal-feliĉa desfelica

mal-feliĉ-o kalamitato

mal-fermi apertar

mal-fluigi konjelar,
frostigar

mal-forta febla

mal-fortiĝi komocionar,
febleskar

mal-fortiĝi extenuar

mal-gaja trista

mal-glata aspera

mal-ĝoja dezolita

mal-granda mikra

mal-grasa magra, dina

malgraŭ malgre

mal-havi karear

mal-hela obskura,
tenebroza

mal-helpi preventar

mal-honesteco dolo

malica malicoza

mal-inteligenta stupida,
stulta

mal-juna olda, senila

mal-kaŝi revelar

mal-kaŝema kandida

mal-klara matida

mal-klerulo iliterato

mal-konfesi repudiar

mal-konsenti objecionar,
opozar

mal-laborema ociema

mal-laksi konstipar

mal-largâ streta

mal-laŭdi blamar

mal-laŭta deslauta

mal-leviĝi sinkar

mal-longa kurta

mal-longigi abbreviar

mal-lumeco tenebro

mal-manĝi kakar

mal-mola harda

mal-multa poka

mal-multekosta chipa

mal-neta sordida

mal-neto klado

mal-nova anciena

mal-obei kontravencar,
desobediar

mal-ofta rara, skarsa

mal-okulta exotera

mal-ordigi desordinar

mal-permesi inhibar,
interdiktar

mal-permeso embargo

mal-peza lejera

mal-plaĉegi repugnar

mal-plena vakua
mal-pli min
mal-pliestimigi mal-
 dicensar, denigrar
mal-plifortigi extenuar
mal-pliiĝi diminutar,
 remisar
mal-plimulto minoritato
mal-pliseverigi laxigar
mal-prizorgi neglijar
mal-proksima fora
mal-puraĵo kraso,
 sordidajo
mal-purigi kontaminar
mal-rapida lenta
mal-rekta obliqua
mal-riĉa povra
mal-riĉeco povreso,
 ditreso
mal-saĝa stulta, stupida
mal-sameco alotropeso,
 diverseso
mal-sana malada,
 maljermoza
mal-sano morbo,
 maladeso
mal-sati hungrar
mal-ŝatiga pejorativa
mal-sekigi imbibar
mal-simpligi intrikar
mal-sobra ebria
mal-solida infirma
mal-sovaĝigi amansar
mal-ŝpari disipar
mal-sukcesego dizastro
mal-supra infra, inferiora
mal-suprenĵeti precipitar,
 kurear
mal-trankvilo anxio

mal-trans cis
mal-varma kolda
mal-varmeco frigoro,
 koldeso
mal-vastigi kontraktar,
 astriktar
mal-venki perdar,
 sukombar
mal-vigliĝi langorar
mal-virgigi violacar
mal-virto vicio
mambestaro mamiferi
mamnutri alaktar
mamono Mamono
mandivenado kiromancio
manĝaĵo disho, manjajo
manĝaĵejo despenso
manĝegi devorar,
 manjegar
manĝi manjar
manĝo repasto
manko famino, manko
mano manuo
manplato palmo
maparo atlaso
manumo mansheto,
 paramento, ponyeto
marbordo litoro, plajo,
 marbordo
marĉo marŝo
mardo mardio
marĝeno marjino
maristlernanto moso
markezo toldo
markizo markezo
marko Mark-o, marko
markolora aquamarina
markorvo kormorano
marokeno marokino

monero moneto
monfandaĵaro kanetilio
mono pekunio
monteto kolino, monteto
montpasejo defileo
monujo burso
moraleco etiko
mordeti rodar
morganata morganatika
morgaŭ morge
mortbati asomar
mortigi ocidar, mortigar
moŝto sinioro, monsinioro
movoforto interna

momento

mucida moldoza
muela molara
muĝi grondar
multa enmasa, multa
multekosta chera
multenombro pluralo
multkopiilo poligrafilo
municio municiono
munti inkastrar, muntar
murdi asasinar, ocidar,
 egorjar

murkalkaĵornami
 krepisar

muskato muskado,
 muskatvino

muskolo muskulo

muŝo musho

mustelo martro, vizelo

N

nacio nacio

naĝi natar

najbaro vicino

najlo klovo

najtingalo naktigalo

nankeno nankino

naski parturar

naskiĝi naskar

naŭ non

naŭzi nauzear

navedo texo-naveto

nazeto ajuto

nazumo binokli

ne ne, no

nebulaĵo nebuloso

neebla neposibla, negebla

neegaleco disparateso,
 neegaleso

negliĝo neglijeo

neĝo nivo

negoco afero,
 negociorezultajo

nei renegar, negar

ne-influebla de espruva,
 ne-influebla

nenia nula-speca

nenial pro nulo,
 nulamotive

neniam nultempe

nenie nulaloke

neniel nulamaniere, nule

nenies di nulu, di nulo

nenio nihilo, nulo

neniu nulu, nula

neplenaĝa minora

ne plu ne plus

ne plu uzata obsoleta

nepo nepoto

nepre infalible, absolute

neŝancelebla stacionara,
 reŝancelebla

neseka humida

neto manuskripto

[illegible]

O

oazo oaziso
obei obediar
objektiva objektala
-obl -opl
obligacio obligaciono
obligo multipliko

observejo observatorio,
observeyo
observi surveyar,
observar
obstina obstinema
obstrukco obstrukto
obturatoro obturilo
ofendi ofensar
oferbuĉi imolar
oferi sakrifiki, ofrari
oficiala oficiala
ofiklejdo ofikleido
okazi eventar, okazio
okazaĵo incidento
okazi samtempe sinkronar
okcidento ocidentoj
Oktobro oktobroj
okulharo cilio
okulumi oĝlaroj
okulvitroj binokloj
okupi employar, okupar
ol kam
oleandro rozlauro
omaro homardo
ombrello parapluvo,
parasuno
omo "ohm"
-on -im
ondeto rugo, ondeto
oni on(u)
operacio operaco
opinio opinio
opio opiumo
oportuna komoda,
oportuna, skopokonforma
orakolo oraklo
ordo ordino
ordoni imperar
ordono precepto

pilolo	pilulo	pliĝustigi	adjustigar
piloto	pilostisto	pliigi	augmentar
pinakoteko	kolekturo	plijuna	juniora
	de pikturi	plioftiĝi	akumular,
pinĉi	pinchar		kumular, amasigar
pinĉilo	tenalio, pinceto	plilongigilo	alonjo
pinglo	splinto, stifto,	plilongigi	prolongar,
	pinglo		plulongigar
pingveno	pinguino	plimaldensigi	dilutar
pioĉo	pikono, piocho	plimulto	majoritato
pirozo	piroso	ploto	gardio
pistako	pistacho	plue	pluse, plue
pisti	maishar, triturar,	plumbo	plombo
	aplastar	plumbokolora	livida
piŝto	pistono	pluvmezurilo	hidrometro
pizango	bananiero	pluvnubo	nimbo
plejdo	kovro-drapo	pneŭmonio	pulmonito,
plaĉi	plezar		pneumokoko
plado	pladego, gamelo	po	single po
plago	kalamitato,	podagro	goto, podagro
	molesto	podetala	endetala
plando	suolo, plando	podio	tribuno
planedo	planeto	poento	punto
planko	planko-sulo	pogranda	engrosa
plano	skisuro, projeto	pokaletto	krugo
planti	plantacar	pokalo	kupo, gobleto
plastiko	plastik-arto	polemiki	kontroversar,
plateno	platino		polemikar
plato	plako	polekso	polexo
plebiscito	plebicito	polifona	polifonia
plej	maxim	poligamio	poligameso
pleje	admaxime	poligono	saraceno
plenaĝa	adulta, majora	poliso	asekuro-kontrato
plenegigi	gavar	poluri	polisar, brunisar
plenrajtigito		poluso	polo
	plenipotenciero	pomologio	ciencopri frukti
plenvoĉulo	stentoro	ponardego	lanco, pikilo,
pli	plu		piquo
pliagâ	seniora	ponardo	dago, poniardo

popolo popolo
porcio porciono
pordhoko gondo
poreo porelo
porkograso lardo, saimo
posedi proprietar, posedar
post pos, dop, -e lore
posta flanko reverso
postaĵo rumpo, sedo, kulo
posteulo decendantato
postlasi legacar
post longe tandem
postmorta postuma,
posmorta
postmorta esplorado
autopsio
poŝto posto
postpordo posterno
postrikolti glinar
postsigno traco
poŝtsigno postomarko
postuli demandar,
postular, revendikar
postvango sedo, kulo
poŝtveturilo dilijenco
potenco potenteso, forco,
forteso, povo
poto krugo, poto
poupo pupo
povi darfar, povar
pozicio poziciono
pra- pre-, prim-
pramo paromo
prapatro ancestro
prava justa
pravigi justifikar
precipe precipue
prediketo homilio,
prediketo

prefekto exarko, prefekto
preĝejo kirko, kapelo
preĝejservisto sakristo
preĝejservo sakristio
preĝi pregar
premegi triturar,
 aplastar, akular
premi presar, klemar
prenileto tenalio, pinco
preni sur sin asumar
preposto prevosto
prepozicio prepoziciono
presi imprimar, tipografar
preskaŭ preske
preskribi preskriptar
presmarkigi estampar
presprovaĵo imprim-
 proburo
prestigo prestijo
preta pronta
prezenti prizentar
preznoto kurso, koto,
 quoto
prezo preco
pridemanda interrogativa
primolo primrozo,
 primulo
pripensi reflektar
prirabi spoliar
priskribi deskriptar
privilegio privilejo
procente elmeti kolokar
procento intereso
procentego uzuro
procesio procesiono
proseso litijo, proceso
profani profanacar
profesio profesiono
projekti projetar

proklami promulgar,
proklamar
prokrasti ajornar
proksimumigi aproximar
prokuro prokuraco
prokuroro prokuratoro
prolet(ari)o proletario
promenejo esplanado,
promeneyo
promesi promisar
promocio promoco
promontoro promontorio
prononco pronunco
propagando propago
proponi propozar, ofrar,
aucionar
proponi prezoj
submisionar
proporcio proporciono
propra intrinseka,
propra
proskripcii proskriptar
prostitui prostituciar
protesti remonstrar,
protestar
provi probar
Providenco providenco
prudenta cirkonspekta,
prudenta
prudento raciono
prujno pruino
prunte doni prestar
psalmokantadi psalmodiar
pseŭdono(i)mo
pseudonimo
psitako perucho
pudingo "puding"
pufiĝi bufar
pulmo pulmono

pulo pulco
pulvo pulvero
pulvoro pulvero
pumiko pumico
punca ponsa
puni punisar
punkto punto
punto dentelo
puntsimila lignaĵo ajuro
pupo pupeo
puŝbategi tampar
puŝegi butar
puŝi pulsar
puŝilo propulsilo
puto puteo

R

rabarbo rubarbo
rabeno rabino
rabi raptar
rabotilo raboto
racio raciono
rado roto
radii radiacar, radiar
radradio spoko
radringo bandajo
rafini blutar, rafinar
rajdi kavalkar
rajdvipo kravacho
rajtigi yurizar
rajto yuro
raketo fuzeo
rampuloj repteri
rampi reptar
rando rebordo, canto
ranido rano-larvo
ranunkol(et)o ranunkulo
rapida -e rapida, quik

rapidecmezurilo logo,
hodometro
rapidi hastar
rapiro flereto
rapo nabeto, raflo, rapo
rapunkolo valeriano
ravi ravisar
reakcio reaktismo
rebata respondo
dupliko, repliko
rebrili reflektar
recepti preskriptar
redakcio redakto,
redaktejo, redakterio
redaktoro redaktisto
refali recidivar
referato raporto, diskurso
referenco refero,
rekomendo
reformacio reformo
refortigi rinforcar
regajni rekuperar
regi regnar, gubernar
reĝisoro jeristo
registri registragar
reĝo reĵo
regno stato, imperio
reguliga rado balanciero
rekantajo refreno
rekolekti raliar
rekompenci rekompensar
rekremento reziduo
rekrutigi rekrutar
rekta direkta, rekta
relikvo reliquio
remburi polsterizar
rememoraĵo reminico
remeti remplasar
remizo hangaro

renaturigi renaturar
renkonti renkontrar
repagi retropagar,
restitucar, rimborsar
repertuaro repertorio
repreni retraktar,
retroprenar
repuŝi repulsar, repugnar
reputacio reputeso
resaniĝeco konvaleco
resanigejo sanatorio
resonigi resonar
resontabulo manipulatoro
respektegi veneracar
respondeco responso,
responsiveso
respondo a rebata
respondo tripliko
respubliko republiko
resti seĝornar, restar
restoracio restorerio
resumi rekapitular,
rezumar
reteni kontinencar
retoro oratoro, retoro
revizii revizar
revizoro revizisto
revolucio revoluciono,
revolto
rezultato rezultajo
ribeli rebelar, revoltar
ribelo revolto, sedicio
riboj kasisi ribi
ricevi recevar
rifuĝejo reduito, refujeyo,
hospico
rifuzi refuzar
rifuziĝi abnegar, renuncar

rigardadi kontemplar,
regardar
rigideco kontrakturo,
rigideso
riglilo riglo
rikani mokeme ridar
rikolti rekoltar,
rekoliar, mesonar
rikoltilo siklo, falchil(et)o
rilati relatar
rimarki remarkar
rimedo remedio, moyeno
rimeno gurto
ripari reparar
ripeti repetar
ripo kosto, spanto
ripozi repozar
riproĉegi reprochar,
invektivar
risorto resorto
riveli developar
riverbordo rivo
riverelfluejo estuario
riverenco reverenco
rodo rado
rompi ruptar
rompiĝema fragila
rondvojaĝo turo
rosmareno rosmarino
rostbovaĝo rosbifo
rosti risolar, kalcinar,
rostar
roto esquadro, kompanio
rubeno rubino
rubo eskombro
rubuso rovo, rovbero
ruĝa reda, rufa
ruino ruinaĵo
rulglitilo rolero

ruli laminar, rotolar
(*tondro*), rular
rulkovrilo storo
rullevilo kriko
rulo rul-bloko
rulpremi laminar
ruza ruzoza
ruze anstataŭi supplantar

S

ŝ sh
sabato saturdio
ŝafido agnelo, mutonyuno
ŝafo mutono
sago flecho
saguo saguto
ŝaho "sha"
ŝajni semblar
ŝajnigi fingar, fintar
sakfajfilo kornamuzo
ŝaki shakar
ŝako shako
ŝakri brokantar
sakro sakrumo
ŝakto shakto
salajro salario
salato salado
salminejo salino, salejo
sali salizar
saliko oziero, saliko
salmo salmono
salteti kabrar, friskar,
gambolar, saltar
salti springar, saltar
saltibreto trampolino
ŝalupo slupo, shalupo
salvo salveo
samlitereco aliteraco
ŝamo chamo-ledro

sana	salubra, sana, bonjermoza	sceno	ceno
ŝanceliĝi	hezitar, shancelar, balotear	sceptro	ceptro
ŝanco	chanco	scienco	cienco
sangado	hemoragio, sangifo	scii	savar
sangadulto	incesto	sciigi	informar
ŝanĝi	chanjar, konvertar, kambiar	sciigi	saveskar
ŝanĝi direkton	bordear	scipovi	dominacar
saniga	salutara, sanifanta, salubra	sciuro	skurelo
sankcio	aprobo, ratifiko, konsento, konfirmo, sanciono	sed	ma
sankta	santa	seĝo	stulo, sideyo
sankta restaĵo	reliquo	ŝejko	sheiko
sanktejo	santuaro	seka	sika
sapo	sapono	sekci	(dis)sekar
sardelo	sardino	sekcio	seciono
ŝargajaĵo	kargajo	sekigilo	desikatoro
ŝargi	kargar	sekrecio	sekrecio
ŝargi	charjar	sekskuniĝo	kopulaco
ŝargoaĉaro	kamiono, kargoveturo	sekso	sexuo, genro
ŝargozorganto	subrekargo	sekundanto	duelo-testo, sekondanto
ŝargvagono	charioto	ŝelako	shellako
sarki	sarklar	seli	selizar
sarkilo	hauo, bineto	ŝelo	shelo, skalio
sata	saturigita	ŝelko	bretelo
ŝati	prizar	semajno	semano
satiĝi	saturar	semo	semaĵo, semino
satiruso	silvano	senĉesa	sencesa, perpetua, permananta
saturi	saturigar	senco	raciono, senco
ŝaŭmeti	ebuliar, efervecar	senforta	debila
ŝaŭmo	spumo	sengusta	insipida
savi	salvar	senhaŭtigi	exkorian
		senhavi	indijar
		senhonta	impertinenta, grosiera
		senkonscii	stuporigar
		senkonsciigi	aturdar
		senkulpa	inocenta, senkulpa

senlabora chomanta,
senlabora
senlime malgranda
infinitezima
senmova stagnanta,
senmova
ŝenoprazo ciboleto
senpaga gratuita
senpere direkte, nemediate
senplumiĝi muar
senposedigi expropriar
senripoza astatika,
senrepoza
sensacio sensaciono
sensencaĵo sensencaĵo,
galimatiaso
sensenta torporita
sento senso
sentestamenta intestata,
sentestamenta
sepio kalmaro, sepio
Septembro septembro
serajlo serayo
ŝerci jokar
ŝerctrompi atrapar
servuto servitudo, serfeso
ses sis
severega austera, severa
sevrugo sturgo
sfero feldo, sfero
si su
ŝi el (u)
sibli siflar, sisar
ŝiboleto marko di
identeso
sida sedentaria
sieĝi siejar, cernar
sigelaĵo oblato, sigluro

sigeli siglar
 signaldiro merkovorto
 signifi signifkar
 silabi silabigar
 ŝildo skudo, blazono
 silenti silencar, tacar
 siliko silexo
 ŝilingo shilling-o
 silklanaĵo poplino
 ŝilo stomakala acideso
 siluria siluriana
 simetrio simetreso
 ŝimi moldar
 ŝindo shindolo
 sindoni kapitulacar
 singardema prudenta
 singulti hipar
 sinjoro sioro
 sin klini inklinar, degnar
 sin terenĵeti prosternar
 sin turni al rekursar
 ŝipantaŭaĵo pruo
 ŝiparo floto, flotilio
 ŝipkorpo subakva kareno
 ŝipo navo, galioto
 ŝipperei naufrajar
 ŝipposedanto armatoro
 ŝiprompiĝuloj naufrajinti
 ŝiri lacerar, ruptar
 siringo lilaco
 situacio situeso
 skabeno skabino
 skadro eskadrono
 skapolo skapululo
 skarabo skarabeo,
 koleoptero
 skarpo sharpo
 skato "skat"
 skatolo buxo

ŝkio skio
skizi skisar
sklavo hiloto, sklavo
skolopo bekaso
skorpio skorpiono
skrapi skrachar
skrofolo skrofulo
skui sukusar
skulpti skultar, gliptar
skuno skunero
skurĝo flogilo
skvamo squamo
ŝlimo slamo
slipo ceduleto
ŝlosi klefagar, klozar
ŝlosilo klefo
ŝmaci kisegar
smerleno esmerilio
ŝmiraĵo cerato
smirgo smerilo
ŝmiri uncionar
ŝnurero torono
ŝnuro kordo
sofo sofao
soifi durstar
sojlo solio
sola solitara, sola
soldato piono, soldata
solitero (tenio) tenio
sonori sonar (-a =
sonora)
sonorilo sonalio, timbro
sonserpento krotalo
sopiri sospirar
ŝorbeto sorbeto
sorbi absorbar
sorĉarto nekromancio,
magio, sorco
sorĉi sorcar

soriko musareno
sorpo sorbo
sorto fato, destino
ŝoseo choseo
sovaĝ-bestejo menajerio
ŝovelilo shovelo
spado espado
spaliro espalero
ŝpari sparar
speciala specala
specifa specifika
spekulacii spekular
sperti experiencar
sperto experienco,
experteso
spezo debito
ŝpico pomerhundo
spinaco spinato
spino kresto, (*di monto*),
spino
ŝpini filifar
ŝpinilo ruko
spiono spionisto
spiregi anhelar, mungar
spiri respirar
spiritualismo spiritalismo
spite malgre
spleno splino
splito spano
spongo sponjo
sponta spontana
sporada sporadika
sporni tampar, spornagar
sprita espritoza
sprono sporno
sproto sprato
ŝpruci spricar
ŝranko armoro
ŝraŭbo skrubo

sufiĉa suficanta, sata
sufiĉi suficar
sufikso sufikso, dezinenco
sufloro suflisto
sukceno sucino
sukeraĵo konfekto,
 sukraĵo

sukero sukro
suko sapto, suko
ŝuldi debar
sulfuro sulfo
sulketo rugo
sulkigi la frunton frunsar
sunfloro tornasolo
ŝuo shuo
superakvi inundar
superi superesar
supera superiora
superbrili iradiar
superjaro bisextila yaro
superi preponderar
supersatigi blazar
superstari saliar
superstiĉo superstico
supo pureo, supo
supozata putativa,
 supozata

supraĵo surfaco
supreniri acensar,
 mal- . . decensar
supro kolmo, somito
surfluigi akvon sur
 irigacar

surmeti ruĝon grimar
surpreno asunciono
sutano kazako, sutano
svarmi formikumar
svatisto mariajala agento
ŝvebi flugetar, svebar

ŝveli intumecar, bufar,
 inflar

svelta gracila
svelteco fiortituro
sveni esvanar
svingi brandisar
ŝviti sudorifar

T

tabulo planko, panelo,
 plako

taĉmento detachmento
tagmanĝi dinear
tago dio (24), jorno (12)
tajdo mareo
tajloro talioro
taksi evaluar, taxar
talero 3 Mark-i
talio tayo, korsajo
tamburi tambur-ludar
tani tanagar
tapioko tapiokao
tapiŝo tapisio
tartro (tartaro) tartaro
taŭga apta
taŭgi fitar, konvenar,
 valorar, esar=apta

tavolo strato
tegmento tekto
tego tegilo
tegolo tegulo
teksaĵo tisuo, texaĵo
tektonligno tekligno
telermeblo kredenco
telero plado
temo temato, temo
tempio temporo
tempo movimento, tempo
tempolimo termino

tenajlo tenalio
tendego marquizo
tendeno tendino
tenema tenaca
tenilo mancho, anso,
 shafto, dolio, tenilo
tenisbatilo raketo
terbulo glebo
terebinto terpentino
termezuri relevar
terni sternutar
tertremo sismo,
 ter-ocilo, -tremo
terurigi terorigar
testamenti legacar
testiko testikulo
testudkiraso
 tortugo-skalio
testudo tortugo
tetrao tetraso
tetro gruzo
tia tala
tial pro to
tiam lore
tie ibe
tiel tale, talmaniere
tiel...kiel tam...kam
ties di ita, di ito
tigo stipito, stipo
tikli titilar
timema timida,
 timema pavorema
timono brankardo,
 timono
timulo poltrono
tinko tencho
tinkturo esenco, tinturo
tino kuvo
tinti tinklar

tintilo ludo-sonalio,
 tinklilo, krakilo
tio (i)to
tiom tante
tiposkribilo, skribmaŝino
 skribmashino
tiu (i)ta
titolo titolo
tolaĵo linjo
tolerebla pasabla,
 tolerebla
tolo telo
tombako krizokalko
tondi tranchar, tondar,
 razar
tondilo cizo
tordaĵo torsado
tordi tuvar
torĉeto brando, torcho
tornistro dorso-sako
torto tarto
trablovo tiro
tradicio tradiciono
trafi atingar, renkontrar
trafiltriĝi infiltrar
traflueti likar
traĥeo trakeo
trajto traito
trakti negociar, traktar,
 transaktar
traktato esayo, traktajo,
 kontrato
trakuri parkurar
traluma translucida,
 diafana
tranĉaĵo loncho
tranĉi tranchar, rekortar
trankvila tranquila

transdoni remisar,
 transdonar, transferar
transverŝi dekantar
trapenetri permear,
 penetrar
trapiki puncionar
travadejo vadeyo
travibri tresayar
tremi fremisar, tremar
tremolo tremulo
trempi imersar, trempar
treni haular, tirar,
 tranar, remorkar
trenkablo amaro
tretar fular
triaepoka terciara
triagrada terciara
tribo tribuo
triki trikotar
trinkejo taverno
trinki drinkar
trinkmono gratifiko
tritiko frumento
triviala meskina, triviala
trodetala prolixa
trompi subreptar,
 eskrokar, trompar
trompŝteli frustrar
trompe atesti prevarikar
tropeolo kapuchino
troŝarĝi surmenar
trosinestimo superbeso
trosinfido prezunto
trudi impozar
trudpagigi extorsar
trufo trufo
trui puncar
trunketo pedikulo,
 stipo, trunketo

tuberklozo tuberklozo
tuj quik
turbo tupio
turkiso turkezo
turmenti tormentar
turo turmo
turto turturo
tuŝa kontigua, tushanta
tuŝi tushar
tuŝinfekti kontagiar
tute tote

U

-u ez
ŭ u
-uj -ier
ujo sino, kontenilo
ujo metala bidono
ulno kubito
ululo buho, sparvierhuo,
 huo
-um -agar
umbrio umbro
unco 28, 35 grami
ungo unglo
unio uniono
Unitara unitara
unu un
unuanima unanima
ununombro singularo
unuokula tuerta,
 unokula
unuŝtona kolono monolito
unutema tezo monografio
unutone monotone
unutone kantparoliĝi
 monotone intonar
urbmagistratano skabino
urĝi urjar

zumi kantetar, zumar

GEOGRAFIAJ NOMOJ :

Anstataŭ "-ujo," aŭ "-io,"
la Ido-finaĵo por la
landoj estas -ia. La
nomoj kiuj ne diferencas
en la radikoj, ne estas
enhavata en ĉi tiu tabelo.

Abesin-ujo Abesinia
Adria Maro Adriatiko
Afriko Afrika
Alĝer-ujo Aljeria
Ameriko Amerika
Atlanta Oceano
Atlantiko
Britujo Britania
Ĉeĥoslovak-ujo
Ĉekoslovakia
Ĉilo Chili
Ĉinujo, Ĥinujo Ĉinia
Eŭropa Europa
Fidĝio Fidĝi
Finn-ujo Finnlando
Flamand-ujo Flandria
Gujano Guayana
Hercegovino Herzegovina

Hindujo India
Ĥinujo Ĉinia
Japan-ujo Japania
Kartvelujo Gruzia
Kimr-ujo Wals
Kore-ujo Korea
Kubo Kuba
Laplando Laponia
Mangŭr-ujo Mandĵuria
Meksikio Mexikia
Mezmaro Mediteraneo
Nederlando Nederlando,
Holando
Oranĝio Oranjia
Pol-ujo Polonia
Saks-ujo Saxonja
Sovjeta Rusujo (USSR),
Uniono de Socialista
Soviet-Republiko
Svedujo Suedia
Svisujo Suisia
Unuiĝinta Reĝlando
Unionita Reĝio
Usono Usa
Urugvajo Uruguay

ESPERANTOLOGIAJ PRINCIOJ

Omna vorto uzita en Ido esas oficale adoptita da la Ido-Akademio e konseque uzesas en omna landi, da omna Idisti ed uzanti di la Idolexiki en la sama maniero e kun la sama senco.

En Esperanto la regulo 15 di la Fundamento ne esas ideala solvuro por la augmento di la necesa vortaro. Yen kelka exempli:

	„EDINBURGH“ Esperanto Dictionary	Esperanto-Deutsch De BENNEMANN (Hirt)
elevatoro	large storehouse for grain (Ide: granda magazino por cereali, silo)	Aufzug, Fahrstuhl für Lasten; a Hebewerk (Ide: acensilo, elevatoro; a. elevilo)
mejlo	1,609 kilometroj	mejlo, angla, germana, mara
hospico	rifuĝejo	Kristanta albergo
en Ido: skio	ŝkio	skio

Tre ofte vorti, qui esas uzita da omna nazioni, havas diferanta senco en diversa landi. La Angla linguo esas richa ye tala vorti. Pro to esas danjero adaptar vorti propra-autoritate, qui povus havar signifiko diferanta en diversa lingui.

La infra citaji ek la Enciklopedia Vortaro montras, ke existas multa exempli e ke la uneso en la linguo esas en danjero. La principo di la regulo 15 da Zamenhof esas nur posibla, se ol aplikesas per

internaciona konvenciono. Ico agnoskesas da la aŭtoro dil enciklopedia vortaro.

Ta agnoski maxim bone justifikas la neceso di la voyo quan Ido (Reformesperanto) sequas depos olua nasko: *Nur uzar vorti definita en olia senco da plurlingua aŭtoritato per internaciona konvenciono.*

paĝo (29) „ ... Kaj ankaŭ la tuta nombro de ĉiuj fiksoj per unueca lingvuzo estas provizore ankoraŭ tre malgranda kompare kun la nombro de ĉiuj okaze aperantaj esprimoj kaj signifoj. Plej ofte tial pri ĝusto aŭ malĝusto tute ne povas esti parolo, ĉar mankas la decidanta instanco. Ke tion ni ĉiam tenu antaŭ nia okuloj, por gardi nin de maljusto kaj trarapidaj juĝoj!“

paĝo (31) „ ... Antaŭ kiam io estas deklarata kiel malĝusta, do la tuta lingvuzo de la rilata kampo devus esti konata al la prijuĝanto. Kaj plie tiu lingvuzo estas, kiam ja dirite, plejparte ankoraŭ tre diferenca. El kio sekvas, ke la sciencan serizon de prijuĝanto oni ankoraŭ ne konsideros pruvita per tio, ke la juĝo „malĝusta“ okupas honoran lokon en lia vortprovizo.

„ ... „ĝusta“ kaj „malĝusta“ anstataŭas la esprimojn „bona“ kaj „mal-bona“. Kompreneble en la senco de la prijuĝanto. Kaj pri boneco, nature, oni povas havi opiniojn tre diferencajn.“

Ica defendo di la Esperanto-espresuri esas samatempe defendo di la expresuri uzita en ica lexiko. Ma ico pravas, ke la selekto ed apliko dil Esperanto-vortaro esas sen ciencala fundamento. On kareas la unascenso dil vortaro, la signifiki ofte varias kelke segun la landi e la selekto dil radikoj, segun la punto 15 dil Fundamento, esas ofte tote arbitrala. Me esperencis, ke la diversa aŭtoroj di nacionala Esperanto-lexiki „adaptas“ nova vorti, qui pose nur existas en lia lexiki, pro ke li judikas li internaciona.

E la rekomendo sekuar la bona aŭtoroj esas ankore tro nesekura, pro ke ne existas aŭtoritato por decidir la qualesi di aŭtoro.

Sur pagino (27) sioro Wüster parolas pri la respondi da diversa Esperanto-aŭtoritatoj koncerne la korekteso di expresuri en Esperanto:

„... Ĉar la ordinaraj prijuĝoj tiom kontraŭ-diras unu la alian, ke ili reciproke preskaŭ nuligas sin.“ e sur pagino (29) „ Konfliktoj inter la prisistema dokumento (Fundamento. H. J.) kaj la lingvuzo ĝis nun estas tre izolitaj.“

Ed ica du frazi montras la danjeroza voyo, voyo quan Esperanto semblas ne povar evitar pro sua propra reguli gramatikala evitata en Ido: La danjeroza voyo a la kaos linguala.

La kompleta vortaro di Ido kun plu kam 10.000 radikoj esas examinita, diskutita publike e fine acceptita da la Ido-Akademio.

„Hike opozas su la du principi di Esperanto ed Ido. „ ... Ĉiu lingvano posedas la rimedon, pligrandigi la unuecon de la lingvuzo. Jen la imito de la aŭtoroj plej ŝatataj, precipe de Zamenhof. Tute ne, ĉar tiuj eble parolas speciale „ĝuste“. Sed pro tio, ke ilia lingvuzo havas plej de ŝancoj, esti ĝenerale adoptata. Tial nia vortaro en la unua loko estas (kritika) vortaro de la lingvuzo, speciale de la Zamenhof-a. Ofte oni ion trovos nekritikitan, kio malmulte plaĉas al ni persone; ofte ankaŭ oni bedaŭros la foreston de io, kio devus eniri la lingvon. Grandmezuraj bonigoj en tio nek povas nek devas esti la afero de unuopulo. Nur per internacia konvencio ili estas eblaj.“

En Ido la nova vorti proponita da experti diskutata publike en la oficiala organo dil Akademio ed adoptata pos konvenciono da sua membri, qui reprezentas maxim diversa lingui mortinta e vivanta.

Yen la du voyi, en qui la du lingui evolucionas, e me kredas ke la duesma, ta di Ido esas la voyo quan Zamenhof imaginis ye la kreo di sua admirinda verko.

LA AUTORO

EL LA FUNDAMENTO KRESTOMATIO

Plena gramatiko de Esperanto de dro Zamenhof.

A. Alfabeto.

Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss,Ŝŝ, Tt, Uu, Ŭŭ, Vv, Zz.

Rimarko: Presejoj, kiuj ne posedas la literojn ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ, povas anstataŭ ili uzi ch, gh, hh, jh, sh, u.

B: Reguloj.

(1) Artikolo nedifinita ne ekzistas; ekzistas nur artikolo difinita (la) egalaj por ĉiuj seksoj kaj nombroj.

Rimarko: La uzado de la artikolo estas tia sama, kiel en la aliaj lingvoj. La personoj, por kiuj la uzado de la artikolo prezentas malfacilaĵon, povas en la unua tempo tute ĝin ne uzi.

(2) La *substantivoj* havas la finaĵon **-o**. Por la formado de la multenombro oni aldonas la finaĵon **-j**. Kazoj ekzistas nur du: *nominativo* kaj *akuzativo*. La lasta estas ricevata el la nomi-

Gramatiko di Ido (Reform-Esperanto) segun olua chefa reguli decidita dal Delegitaro e da Ido-Akademio.

A. Alfabeto.

Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, Jj, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Tt, Uu, Vv, Ww, Xx, Yy, Zz.

B: Reguli.

(1) Nedefinita artiklo ne existas; ekzistas nur artiklo difinita (la) egala por omna sexui, kazi e nombri.

Remarko: La uzado di la artiklo esas la sama quale en la altra lingui.

(2) La *substantivi* havas la dezinenco **-o**. Por la formaco di la pluralo on substitucas per **-i**. Existas nur du kazi: *nominativo* ed *akuzativo*. La lasta recevas la fakultativa adjunto di **-n**, oblig-

nativo per la aldono de la finaĵon **-n**. La ceteraj kazoj estas esprimataj per helpo de prepozicioj (la genetivo per **de**, la dativo per **al**, la ablativo per **per** aŭ aliaj prepozicioj laŭ la senco)

(3) La *adjektivo* finiĝas per **-a**. Kazoj kaj nombroj kiel ĉe la substantivo. La komparativo estas farata per la vorto **pli**, la superlativo per **plej**; ĉe komparativo oni uzas la konjunkcion **ol**.

(4) La *numeraloj fundamentaj* (ne estas deklinaciataj) estas unu, du, tri, kvar, kvin, ses, sep, ok, naŭ, dek, cent, mil. La dekoj kaj centoj estas formataj per simpla kunigo de la numeraloj. Por la signado de numeraloj ordaj oni aldonas la finaĵon de la adjektivo; por la multoblaj la sufikso **-obl**, por la mombronaj **-on**, por la kolektaj **-op**, por la disdividaj la vorton **-po**. Krom tio povas esti uzataj numeraloj substantivaj kaj adverbaj.

(5) *Pronomoj personaj*; mi, vi, li, ŝi, ĝi (pri la objekto aŭ besto), si, ni, vi, ili, oni; la pronomaj posedaj estas formataj per la aldono de finiĝo adjektiva. La deklinacio estas kiel ĉe la substantivoj.

ala nur ye inverso. La cetera kazi es expresata per helpo di prepozicioni (la genetivo per **di**, la dativo per **a**, la ablativo per **per** od altra prepozicioni segun la senco).

(3) La *adjektivo* finas per **-a**. Ol esas ne-ĉanĝebla en pluralo od akuzativo. La komparativo formacesas per la vorti **plu** e **min**, la superlativo per **maxim** e **minim**. Ĉe la komparativo oni uzas la konjunciono **kam**.

(4) La *nombri kardinala* (ne deklinaŝas) zero (**nul** en Esp.), un, du, tri, kvar, kin, sis, sep, ok, non, dek, cent, mil. La deki e centi formacesas per pozar **a** inter la nombri (du a dek). Por markizar la nombri ordinala on adjuntas la sufikso **-em**; por la multiplikera la sufikso **-obl**, por la fracionala **-im**, por la distributiva **-op**.

(5) *Personala personi*; me, tu, vu, ilu, elu, olu, su; ni, vi, ili, eli, oli; on (u); la posedala pronomi formacesas per adjunto di la dezinenco di la adjektivo.

(6) *La verbo* ne estas ŝanĝata laŭ personoj nek nombroj. For-moj de la verbo: la tempo estanta akceptas la finiĝon **-as**; la tempo estinta **-is**; la tempo estonta **-os**; la modo kondiĉa **-us**; la modo ordona **-u**; la modo sendifina **-i**. Participoj (kun senco adjektiva aŭ adverba) : aktiva estanta **-ant-**; aktiva estinta **-int** - aktiva estonta **-ont-**; pasiva estanta **-at-**; pasiva estinta **-it-**; pasiva estonta **-ot-**. Ĉiuj formoj de la pasivo estas formataj per helpo de responda formo de la verbo **esti** kaj participo pasiva de la bezonata verbo; la prepozicio ĉe la pasivo estas **de**.

(7) *La adverboj* finiĝas per **-e**; gradoj de komparado kiel ĉe la adjektivoj.

(8) Ĉiuj prepozicioj postulas la nominativon.

(9) Ĉiu vorto estas legata kiel ĝi estas skribata.

(10) La akcento estas ĉiam nur antaŭlasta silabo.

(6) *La verbo* ne ŝanĝasas seĝun personi o nombri. Formi di la verbo: la prezento akceptas la finalo **-as**; la pasinto **-is**; la futuro **-os**; la kondicionalo **-us**; la imperativo **-ez**, la infinitivo **-ar**, **-ir**, **-or**. Participi (kun la senco adjektiva od adverba: aktiva prezento **-ant**; la pasinto **-int**, futuro **-ont**; pa-siva prezento **-at**; pasinto **-it**; futuro **-ot**. Omna formi di la pasivo formacesas per verbo **es-ar**.

(7) *La adverbi* finas per **-e**; gradi di komparo kiel quale che la adjektivi.

(8) Omna prepozicioni postulas la nomonativo.

(9) Omna vorto lektesas quale ol skribesas.

(10) La akcento tonika es sur la lasta silabo, ma „i“ ed „u“ avan altra vokalo ne judikesas kom silabo. Infinitivi acentizesas sur la prelasta silabo.

(11) Vortoj kunmetitaj estas formataj per simpla kunigo de la vortoj (la ĉefa vorto staras en la fino); la gramatikaj finiĝoj estas rigardataj ankaŭ kiel memstaraj vortoj.

(12) Ĉe alia nea vorto la vorto *ne* estas forlasata.

(13) Por montri direkton, la vortoj ricevas la finiĝon de la akuzativo.

(14) Ĉiu prepozicio havas difinitan konstantan signifon: sed se ni devas uzi ian prepozicion kaj la rekta senco ne montras al ni, kian nome prepozicion ni devas preni, tiam ni uzas la prepozicion **je**, kiu memstraran signifon ne havas. Anstataŭ la prepozicio **je** oni povas ankaŭ uzi la akuzativon sen prepozicio.

(15) La tiel nomataj vortoj fremdaj, t. e. tiuj, kiujn la plimulto de la lingvoj prenis el unu fonto, estas uzataj en la lingvo Esperanto sen ŝanĝo ricevante nur la ortografion de tiu ĉi lingvo; sed ĉe diversaj vortoj de unu radiko estas pli bone uzi senŝanĝe nur la vorton fundamentan kaj nur la ceterajn formoj el tiu ĉi lasta laŭ la reguloj de la lingvo Esperanto.

(11) Kompozita vorti kreasas per simpla kombino refere kun streketo (la ĉefa vorto stacas ye la fino); en Ido afixi o finali ne uzesas izolite.

(12) Apud altra neganta vorto, la vorto *ne* forlasesas.

(13) Por indikar la direciono, on uzas **a(ad)**

(14) Omna prepoziciono havas definitiva e konstanta signifiko: Ma se ni mustas uzar ula prepoziciono e la nura senco di la texto ne montras a ni, qua prepozicionon ni devas prenar, lore ni uzas la prepoziciono **ye**, qua ne havas propria signifiko.

(15) La tale nomizita stranjera vorti, t. e. quin la plumulto dil lingui prenis ek la sama fonto, esas uzata en Ido sen chanjo, ricevante nur la espelo di Ido. Singla tala vorto fixigesas da la Ido-Akademio.

(16) La fina vokalo de la substantivo kaj de la artikolo povas esti forlasata kaj anstaŭigata de apostrofo.

(El „*Fundamenta Krestomatio*,“ paĝoj 254/256).

(16) La vokalo dil artiklo darfas esar elizionata e remplasata per apostrofo. La finala vokalo di adjektivo darfas esar elizionita.

(Tradukuro, adaptita segun la reguli di Ido (Reform-Esperanto).

La plej grava verko por la lingva studanto de Ido:

KOMPLETA GRAMATIKO DETALOZA DI IDO

Da Louis de Beaufront, ex-sekretario dil Ido-Akademio

282 paĝoj

Ĉiuj klarigoj kun multa ekzemploj tute en Ido.

Olu povas, qua havas intereso al Ido-Studio, komprar che l'intereto sub www.idoamiki.Berlin.de, www.idolinguo.de, www.ido.li *ed anke che Editerio/Librerio Tia libro, che la s-ro direktoro*

Hans Stuijbergen,

NL-1087 KP Amsterdam IJurg,

Nederlando.

I D O-H I M N O

da Sten Liljedahl

*Yen ni venas mikra Idistaro
kun ideo bel e praktikal
por montrar ad obstinem homaro
maxim bona verko mondlingual.*

*Lernez Ido simpla e sparema,
nam stranjera lingui desfacil
esas nur obstakli disipema,
qui impedas agi plu fertil.*

*Helpez do per honoroz kombato,
frati sur la tero sospirant,
al felica a vinkoza fato,
quan meritas linguo unigant!*

*Vivez Ido, nia grand idolo,
kom la vera linguo futural!
Brilez stelo, nia kar simbolo,
klare tra mondo unesal!*

BEL IDIOMO

bel idiomo blua,
nur tu fitas
en mea cerebro labirinta,
nur a tu me rekursez
por expresar lo intima
di mea maxim hardigita pensi

dum ke la stomakon
skrapas digesti sturmoza,
che tu me serchas refujo,
per tu me komunikos al mondo
l'unikeso di mea anmo,
lo distingiva di mea eso

pro quo me duras marchar
sur treko sinuifanta?
pro quo me vidas adversi
an singla angulo dil voyo?
ka me vidas o nur imaginas?
ka me savos dicar lo dicenda?

tanta rebusi en la kapo!
ka tandem me trovos busolo
e videskos la faro vartanta?

dume tu, idiomo sonor e miniona,
eskartez tua ali,
extensez tua kapo,
vokez e lurez,
montrez tu a ni, ad omni,
ne celez tu dop la velo
di glorio pasinta
o di ecelo laudata

esez kun la mondo e por la mondo,
expresez lo moderna moderne,
helpez eruditi ed ordinari
por interkompreno maxim dezirinda
en nia epoko tante trublata

Verkifesis da Gonalo Neves (Portugal)

Dum la felica 108ma nask-aniversario, Ido ye la 24 esma Oktobro
2015!

Maxim kordial saluto, Idistaro!

En ULI ulu
qua, ula-die,
ule divenos
la yena ulo:
prezidantulo.

Ka lua nomo?
Ka lua lando?
Lu ne ja koncias
la quo, la kando;
lu ne ja savas,
ke prezidanto.
Me savas lo,
ma me tacanto.
Yen do la peko
sen la pekanto.

(PARTAKADAMUS)

Yen anciena, tamen poke konocata tradukuro dil famoza prego “Patro nia”, da Louis de Beaufront, quan me trovis en “Bulletin Français-Ido de la Langue Auxiliaire”, nro 73-74, nov-dec 1924, p. 288:

«Patro nia qua esas en la cieli,
vua nomo santigesez,
vua regno arivez,
vua volo esez obediata
quale en la cielo, anke (tale) sur la tero.
Nia singladi’ panon donez a ni cadie;
e remisez a ni nia debaji,
quale anke ni remisas a nia debanti;
e ne duktez ni aden la tento,
ma liberigez ni de lo mala.»

Ica tradukuro certe esas plu bela kam olta qua cirkulas che Internet, en qua aparas un del maxim leda Ido-vorti (“facesez”).

Internaciona Linguo Ido

Kunlabore dil' Idoamiki
Berlin
(Germania)

2015

Projeto che © Eselte Meto